

**Міжнародна науково-
практична конференція**

.....
**International scientific
and practical conference**

15 вересня 2023 р.
м. Дніпро, Україна
.....
September 15, 2023
Dnipro, Ukraine

**Важливість використання
сучасних технологій в освіті**

.....
**The importance of using modern
technology in education**

Міжнародна
науково-практична
конференція

**Важливість
використання сучасних
технологій в освіті**

Матеріали

15 вересня 2023 р.

м. Дніпро, Україна

International
scientific and practical
conference

**The importance of using
modern technology
in education**

Proceedings

September 15, 2023

Dnipro, Ukraine

УДК 37

Важливість використання сучасних технологій в освіті : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / Міжнародний гуманітарний дослідницький центр (Дніпро, 15 вересня 2023 р). Research Europe, 2023. 88 с.

До збірника ввійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Важливість використання сучасних технологій в освіті", яка відбулася 15 вересня 2023 року. Збірник розрахований на науковців, освітян, студентів, державних службовців, представників бізнесу та широку громадськість.

Робочі мови конференції: українська, англійська, іспанська та німецька.

Публікується в авторській редакції

Матеріали збірника подаються в авторській редакції та публікуються мовою оригіналу. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, власних імен, цитат, статистичних даних, галузевої термінології та іншої інформації.

Відповідно до Закону України "Про авторське право і суміжні права", при використанні наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

**Research
Europe.org**

IHC INTERNATIONAL
HUMANITARIAN
RESEARCH CENTER

© Міжнародний гуманітарний
дослідницький центр, 2023

© Research Europe, 2023

Офіційний сайт: researcheurope.org

UDC 37

The importance of using modern technology in education : proceedings of the International scientific and practical conference / International Humanitarian Research Center (Dnipro, 2023, September 15). Research Europe, 2023. 88 p.

The collection includes the proceedings of the International scientific and practical conference "The importance of using modern technology in education", which took place on 15th September 2023. The collection is aimed at scientists, educators, students, government officials, business representatives and the wider public.

Working languages of the conference: Ukrainian, English, Spanish and German.

Published in the author's edition

The collection's proceedings are presented in the author's edition and published in the original language. The authors of published materials hold complete responsibility for the precision of facts, proper nouns, quotes, statistical data, industry terminology, and other information presented.

According to the Ukrainian Law on Copyright and Related Rights, it is mandatory to cite the authors when using scientific ideas and materials from this collection.

**Research
Europe.org**

IHR INTERNATIONAL
HUMANITARIAN
RESEARCH CENTER

© International Humanitarian
Research Center, 2023

© Research Europe, 2023

Official website: researcheurope.org

ЗМІСТ

.....

TABLE OF CONTENTS

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

.....

SECTION 1. THEORY AND TEACHING METHODS

Близнюк Ю. В.

Особливості змісту формування граматичної компетентності
учнів 10 класів в умовах реформування шкільної освіти. 9

Назаренко Т. Г.

Вплив інтегрованого навчання на формування
географічних компетентностей в учнів ЗЗСО. 12

Тарара А. М.

Методика навчання учнів проектуванню виробів. 15

СЕКЦІЯ 2. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ В ОСВІТІ

.....

SECTION 2. INFORMATION TECHNOLOGIES AND INNOVATIVE METHODS IN EDUCATION

Атаманчук В. П., Атаманчук П. С.

Дієвість освітнього прогнозу. 19

Грикун Ю. О.

Освітньо-розважальні відео в комедійному жанрі "мандзай"
як ефективний засіб технології ед'ютейнмент у навчанні
японського діалогічного мовлення. 23

Довганіч М. О.

STEM-освіта – шлях до самосвідомості молодшого школяра. 27

Ковалевський С. В.

Інноваційна освіта як чинник відбудови
і розвитку регіонів і міст України. 31

Олійник М. М.

Можливості та перспективи використання інформаційних
технологій під час проведення уроків фізичної
культури в дистанційному режимі. 33

Попков Б. І.

Впровадження методики CLIL в екологічну
підготовку майбутніх судноводіїв. 35

Черкас О. А.

Системи управління навчанням (LMS)
математичної освіти у морській галузі. 39

Чупрінова Н. Ю., Севрук І. І., Соколовська Ю. В.

Інноваційні технології навчання в новій освітній
парадигмі формування soft skills майбутніх
офіцерів національної гвардії України. 41

Яцюта М. С.

Формування цінностей підлітків у процесі навчання. 44

СЕКЦІЯ 3. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

.

SECTION 3. PRESCHOOL EDUCATION

Євтушик-Стариш Л. І.

Особливості забезпечення наступності між закладами дошкільної
освіти і початковою школою в межах територіальної громади
в умовах воєнного стану в Україні. 47

Koňovalíuk, A., Kugai, K.

Methods of teaching preschool children. 50

СЕКЦІЯ 4. ШКІЛЬНА ОСВІТА

.

SECTION 4. SCHOOL EDUCATION

Берлін В. Ю.

Діяльнісний підхід при вивченні математики в НУШ. 52

СЕКЦІЯ 5. ВИЩА ОСВІТА

.

SECTION 5. HIGHER EDUCATION

Halytska, O. B.

Meine Tätigkeit als Tutorin. 54

Гудирева О. М.

Дистанційне навчання у ВНЗ в умовах воєнного стану. 56

Забіяка І. М.

Зарубіжні методи оцінки якості вищої професійної освіти. 60

Кривенко І. П., Чалий К. О.

Стійка методологія формування цифрових навичок
щодо e-Health на етапі здобуття медичної освіти. 62

СЕКЦІЯ 6. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

.....

SECTION 6. SOCIAL AND HUMANITARIAN SCIENCES

Савельєва О. Л.

Дослідження клієнтських уподобань при
виборі психолога-консультанта. 66

СЕКЦІЯ 7. ІНОЗЕМНІ МОВИ

.....

SECTION 7. FOREIGN LANGUAGES

Воіко, О.

La importancia del aprendizaje de la comunicación escrita virtual del inglés. 70

Шкворченко Н. М.

Реконструкція мотиваційної зони концептів toxicity /
токсичність в європейських лінгвокультурах. 72

СЕКЦІЯ 8. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

.....

SECTION 8. PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Внукова О. М., Пасіка В. А.

Вплив спорту на формування вольових якостей студентів. 75

Топчієва Г. О.

Фізична культура як засіб профілактики
захворювань молоді під час навчання. 77

СЕКЦІЯ 9. КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

.....

SECTION 9. CULTURE AND ART

Levytska, I. M.

The use of modern technologies in the process of teaching
the discipline "The main musical instrument (piano)". 81

Ло Чже

Особливості амплуа солюючого інструменту у жанрі
концерту для труби в українській музиці. 83

Khomenko, V., Kugai, K.

Visual arts as a form of communication. 86

СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

SECTION 1. THEORY AND TEACHING METHODS

Близнюк Ю. В.,
здобувачка вищої освіти,
Національний університет "Чернігівський
колегіум" імені Т. Г. Шевченка, м. Чернігів

УДК 372.881.1

**ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ ФОРМУВАННЯ
ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСІВ
В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Збільшення вимог сучасного суспільства стосовно компетентностей, якими повинні володіти діти по завершенні навчання в школі, призвело до реформації освітнього процесу у ЗСО. Незважаючи на те, освітній процес відбувається за триступеневою системою (початкова школа, основна школа, старша школа), відповідно до реформи НУШ ці рівні залишаються, проте є певні зміни. Тобто перший рівень вважатиметься початковим, другий рівень – базовим, а третій рівень – профільним. Ці зміни передбачають перетворення звичайних шкіл на гімназії та ліцеї. У перших відбудеться навчання 1 – 9 класів, тоді як навчання з 10 класу відбудеться у ліцеї. Варто зазначити, що серед усіх предметів популярності набувають саме іноземні мови. Формування іншомовної компетентності (ІК) починається у першому класі та продовжується протягом наступних років освітнього процесу. Навчання іноземної мови (ІМ) є обов'язковим на всіх ступенях та реалізується на підставі відповідних програм [6, с. 13].

Очікувані результати представлені в освітніх програмах навчальних предметів, у Державному стандарті загальної середньої освіти та в Професійному стандарті за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)" [5, с. 6 – 44; 6, с. 15]. Чітко визначена результативна складова засвоєння змісту освіти зумовлена тим, що Державний стандарт ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого і компетентнісного підходів. Протягом усього освітнього процесу здобувачі освіти повинні оволодіти ключовими компетентностями, які передбачають їх особистісно-соціальний та інтелектуальний розвиток, формуються на міжпредметній основі та є інтегрованим результатом предметних і міжпредметних компетентностей [6, с. 17 – 18].

Проблема формування граматичної компетентності (ГК) цікаво різних науковців, таких як С. Ніколаєва, Ю. Пасов, Н. Склярєнко, С. Шатілов, Н. Склярєнко, О. Москальської, І. Рахманова, Л. Черноватого, П. Гурвич, М. Ільїна, Б. Лапідуса, Ю. Пасова, Р. Сайда і Дж. Велмана, Г. Чекаль, С. Шатілова та інших [6, с. 18; 7, с. 294].

Т. Бондарчук акцентує увагу на тому, що граматику була метою навчання, оскільки представляє собою "гімнастикою розуму". Думка про те, що їй не потрібно приділяти увагу, не є доцільною, тому що вона є одним із важливих засобів навчання іноземних мов. Граматика – це своєрідний фундамент для іноземної мови, який допомагає краще усвідомити граматичну будову рідної мови та позитивно впливає на мисленнєві процеси [1].

Н. Склярєнко пропонує розглядати ГК як здатність людини правильно продукувати усні та письмові висловлювання відповідно до граматичних правил і розуміти граматику структур, які використовуються в мовленні іншими. Тоді ж як граматичні знання та граматичні навички є основними її компонентами [7, с. 294; 8, с. 15].

Згідно з методикою навчання іноземної мови пропонується під граматику розуміти предмет, за допомогою якого засвоюють правила будови мови. Тобто вивчення граматики та оволодіння ГК ґрунтується на практичному оволодінні структурними явищами мови, відповідно вмінні вживати їх у мовленні та розуміти при сприйманні ІМ, а також засвоєння теоретичних відомостей про структурні явища [3, с. 52]. О. Вовк та О. Касаткіна наголошують на тому, що ГК – це правильність вживання граматичних форм англійської мови відповідно із законами та нормами граматики. Відповідно вона передбачає собою: системне знання лексичного, морфологічного, синтаксичного, фонетичного та орфографічного аспектів мови для розуміння та побудови осмислених та зв'язних висловлювань; володіння граматичними поняттями, а також засобами вираження граматичних категорій; знання стилістичних особливостей іноземної, що вивчається; автентичність її використання; навички та вміння адекватно використовувати граматичні явища в мовленнєвій діяльності в різноманітних ситуаціях спілкування для розв'язання комунікативних задач і вирішення проблем [2; 3, с. 52].

Формування ГК відбувається з урахування теоретичних знань та практичної складової. Відповідно найефективнішим засобом її формування вважається застосування системи вправ, яка розглядається як організація навчальних дій, що виконуються у певній послідовності та кількості з урахуванням закономірності формування навичок і вмінь у всіх видах мовленнєвої діяльності та забезпечує максимально високий рівень оволодіння граматичним матеріалом у заданих умовах [7, с. 295].

Згідно з навчальною програмою з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних у ЗСО вивчаються наступні категорії: *clause, modality, verb*. Тобто розглядаються: *first conditional for future outcomes of a present action or situation, second conditional for hypothetical (counterfactual) current results of a current action or situation; use(d) to/would + Infinitive for past routines and habits; comparison of common past forms, comparison of common future forms ('going to', 'will', + Infinitive), Present Perfect Continuous for ongoing states and conditions, Past Perfect Continuous in a range of common situations* [4, с. 43]. Тоді ж як у спеціалізованих школах із поглибленим вивченням ІМ вивчаються наступні категорії: *clause, modality, phrasal verb, phrase, preposition, verb*. Тобто розглядаються: *Past Perfect*

with adverbial clauses of time, first and second conditionals, so ... that for results and consequences, declarative sentence + so/therefore + declarative sentence; use(d) to/would + infinitive for past routines and habits; phrasal and prepositional verbs: position of indirect object; verbs taking gerund; prepositions of reason and purpose: due to, owing to, so, because, prepositions in time phrases, e.g.: before, for, since, till, until, by; Past Perfect Continuous, Future Continuous, Future Perfect, Going to / will for predictions, verb + '-ing' vs. + 'to' infinitive [4, с. 2].

Під час формування ГК важливу роль відіграє поставлена мета, тобто який кінцевий результат необхідно отримати. Наприклад, учням потрібно знати граматику чи володіти нею, вивчити правила будови мови чи оволодіти ними. Граматичні навички мовлення, відповідно до інших видів мовлення, повинні бути автоматизовані, гнучкі, стійкі та поетапно формуватися [1].

Формування ГК учнів 10 класів в умовах реформування шкільної освіти відбувається з чітким дотриманням освітніх програмах навчальних предметів, Державного стандарту загальної середньої освіти та Професійного стандарту за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". Поєднання системи вправ та теоретичних знань забезпечує отримання очікуваних результатів, представлених у згаданих вище нормативно-правових документах. Дотримання послідовності в залежності від того, над якою граматичною навичкою працюємо, забезпечення автоматизації, гнучкості та стійкості граматичних навичок відповідно до ситуації мовлення є важливими рисами формування ГК учнів 10 класу в умовах реформування освіти.

Список використаних джерел

1. Бондарчук Т. В. Навчання граматичного матеріалу (формування граматичної компетентності). URL: https://subject.com.ua/article/philology_5/3.html.
2. Вовк О. І. Формування англomовної граматичної компетенції у майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. К., 2008. 276 с.
3. Касаткіна О. В. До питання розвитку граматичної компетентності студентів на заняттях іноземної мови. Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. 2011. № 59. С. 52–55.
4. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>.
5. Професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf.

6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

7. Резунова О. С., Резунова В. В. Формування граматичної компетентності здобувачів на заняттях іноземної мови за професійним спрямуванням у немовних закладах освіти. Педагогічні науки: теорія та практика. № 1 (41), 2022. С. 292–296.

8. Скляренко Н. К. Методика формування іншомовної граматичної компетенції в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Іноземні мови. 2011. № 1. С. 15–25.

Назаренко Т. Г.,

УДК 372.891

д-р пед. наук, професор,
завідувачка відділом навчання географії та економіки,
Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ

ВПЛИВ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В УЧНІВ ЗЗСО

В сучасних умовах інформаційного суспільства, зміни в освіті висувають нові вимоги до методів навчання, які зараджують розвитку учнівських знань, умінь, навичок і ключових та предметних компетентностей у комплексний спосіб. Одним з таких методів є інтегроване навчання, яке застосовується для пояснення зв'язків між різними навчальними предметами для глобального уявлення про наукову картину світу через формування як ключових так і предметних компетентностей в учнів закладів загальної середньої освіти.

Одним із напрямків освітніх реформ в Україні є впровадження інтегрованого навчання, зокрема через введення нових адаптивних курсів для 5 – 6 класів закладів загальної середньої освіти "Пізнаємо природу" та "Досліджуємо природу", згідно нового Держстандарту базової середньої освіти (2020) [2].

Інтегроване навчання як педагогічне явище існує вже давно, однак найбільш актуальними воно стало у ХХ столітті, оскільки це було пов'язано із збільшенням зацікавленості до поняття інтеграції в наслідок розвитку техніки, виробництва, науки, політики, економіки та освіти.

Інтеграція – це об'єднання будь-яких елементів в одне ціле, а також поєднання та координація дій різних частин цілісної системи [3, с. 12].

Інтегрований навчальний курс – це курс, що об'єднує декілька предметів з різних галузей знань, з метою навчити учнів бачити природу як цілісний комплекс [1, с. 19]. У шкільній освіті інтегровані курси використовуються для забезпечення більш ефективного і комплексного навчання, де замість окремого вивчення кожної дисципліни, зосереджують увагу на взаємозв'язку між ними.

В практиці застосування інтегрованого навчання в новій українській школі, процес інтеграції розглядається не як механічне поєднання окремих питань з різних навчальних предметів, а як їх органічне взаємодіюче проникнення одне в одного. Це призводить до якісно нового результату, сучасного, системного й цілісного утворення, яке сприяє формуванню цілісної картини світу в учнів.

Інтегроване навчання можна організувати за різними підходами. До них належать мультидисциплінарний, міждисциплінарний та трансдисциплінарний.

При мультидисциплінарному підході вчитель об'єднує навчальний матеріал з декількох предметів, але при цьому не порушує цілісності навчальних дисциплін і інтеграція таким чином відбувається навколо певної теми.

У міждисциплінарному підході навчальний матеріал з різних предметів взаємодіє в межах одного інтегрованого курсу, хоча профілі освітніх галузей не є такими чіткими, як при мультидисциплінарному підході.

За трансдисциплінарного підходу вчитель генерує наскрізні навички в реальному контексті, досліджуючи освітню програму на засадах запитів учнів або плануючи навчання на проєктних засадах, де учні вирішують реальні проблеми [5].

Наразі не існує загальноприйнятого найкращого підходу, оскільки кожен з них має свої переваги та недоліки, і дискусії щодо цього продовжуються. Учителі можуть використовувати ці ідеї для розробки власної інтегрованої навчальної програми, яка відповідатиме Державному стандарту, модельним та навчальним програмам.

Нами проаналізовані наступні форми інтеграції навчальних предметів:

– контент-орієнтована інтеграція, також відома як тематична інтеграція, що полягає в об'єднанні знань з різних навчальних дисциплін навколо однієї теми в рамках навчання;

– інтеграція навичок, що полягає у формуванні наскрізних умінь та ключових навичок учнів у межах навчальних предметів або в рамках тематичного навчання, поступово ускладнюючи їх упродовж навчального часу;

– інтеграція перспектив на ціннісно-смісловому рівні, яка реалізується наскрізно у всіх навчальних дисциплінах, що вивчаються учнями в закладі загальної середньої освіти.

Географія є наукою, яка має значний потенціал для інтеграції, тому географічна освіта є важливим джерелом інтеграційних можливостей, що сприятимуть оновленню сприйняття світу на глобальному та локальному рівнях.

Організаційний принцип – предметоцентризм – передбачає функціонування кожного навчального предмета як автономної освітньої системи. Це призводить до складнощів у формуванні учнями цілісної картини світу та несприятливо впливає на їх сприйняття світу в цілому. Роз'єднаність навчальних предметів є однією з причин фрагментарності світогляду випускників шкіл, тоді як у сучасному світі переважають тенденції до інтеграції культурних, політичних, економічних та інформаційних процесів. У зв'язку з цим виникають проблеми співвідношення предметоцентризму та інтеграції в освіті [4, с. 59].

Змістова поліструктурність освітнього процесу з географії дозволила нам здійснити її системний аналіз, що передбачав вивчення не лише теоретичного географічного змісту, але й надання інформації інтегрованого характеру, яка базується на змісті природничих понять. Географія, як наука, склалася історично і продовжує збільшувати власний науковий потенціал, безперервний процес наукового пізнання, через конкретних людей – дослідників, учених тощо [7, с. 91]. Географічна освіта – це витвір географічної науки, яка зазнала три основних етапи: описовий, аналітичний і конструктивний. При цьому кожний наступний етап географічної освіти не анулював попередній, а прилучав його. У кожному з етапів відбивалися найважливіші парадигми науки, які домінували в ній. Географія в школі – це класична навчальна дисципліна, яка бере активну участь у формуванні в учнів наукової картини світу. Унікальність сучасної шкільної географії в тому, що вона інтегрує одночасно природничі (фізична географія), цивільні (соціальна й економічна географія) та інформаційно-технічні (картографічна складова) галузі знань. Жодна з галузей знань не має причетності відразу до декількох блоків наук і можливості інтегрувати в собі настільки різноманітні відомості й закономірності. Але, в природі немає поділу на навчальні предмети, а все взаємозв'язане, саме тому важливо, щоб в учнів склалося цілісне сприйняття світу. На жаль, учні часто не бачать взаємозв'язку між окремими шкільними предметами, а без цього неможливо збагнути значення багатьох процесів і явищ у природі. Учні часто не вміють послуговуватись знаннями одного навчального предмету до знань іншого, наприклад взаємозв'язок географії та хімії, географії та біології, економіки та географії, екології та географії тощо. І це переконливо продемонструвала ситуація, яка склалася внаслідок агресій російської федерації. Як і де користуватися географічними картами під час переміщення в просторі та під час евакуації. Як і де термоядерна зброя може вплинути на екосистему проживання, як і де виживати під час пошкодження енергосистеми в місцевості, тобто ці всі питання та багато інших мають географо-інтегровану складову.

Географічні компетентності забезпечують формування в учнів просторової уяви та мислення, пояснюють, як відбуваються природні та суспільні об'єкти, явища і процеси на Землі.

Розробка й упровадження методики навчання з інтегративною складовою в освітній процес прискорить мисленеву практику учнів без прив'язки до навчального предмету, що забезпечить в них розвиток міждисциплінарного мислення, зокрема й при формуванні географічної картини світу [6, с. 64].

Географія настільки універсальна, що за бажання може інтегруватися з будь-яким навчальним предметом, оскільки тісно пов'язана з багатьма науками, такими, як математика, хімія, фізика, економіка та іншими, що дозволяє здійснювати як опорні, так і перспективні, міжпредметні зв'язки. З іншого боку, не варто поєднувати всі дисципліни в одне ціле, тому що вони втрачають свою індивідуальність та об'єктність. Це ми і будемо досліджувати в наших подальших педагогічних розвідках.

Список використаних джерел

1. Бех І. Л. Географічний зміст шкільних інтегрованих курсів: методологічний аспект. Вісник Житомирського державного університету. – 2018. – Вип. 95. – С. 19–23.
2. Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). <https://www.kmu.gov.ua/nas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>.
3. Засекіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика: монографія. Педагогічна думка, 2020 – 400 с. <http://lib.iitta.gov.ua/722404/1.pdf>.
4. Ільченко В. Р. Навчальна технологія інтеграції змісту природничо-наукової освіти. Педагогіка і психологія. – 1995, №4. – С. 58–61.
5. Інтегроване навчання [Електронний ресурс]. EdEra. – Режим доступу: https://edera.gitbook.io/glossary/integraciya/intehrovane_navchannia.
6. Назаренко, Т., Полтавченко, Д. (2022). Дослідження функції географічної складової в шкільних природничих інтегрованих курсах. Український Педагогічний журнал, (3), 90–99. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-3-90-99>.
7. Методика розроблення та впровадження інтегрованих курсів за вибором з географії та економіки в гімназії та ліцеї : методичний посібник. [Електронне видання]. – Київ : Педагогічна думка, 2023. – 144 с. <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Metodychnyy-posibnyk-dlia-vchytelia..pdf>.

Тарара А. М.,

канд. фіз.-мат. наук, доцент, старш. наук. співроб.,
Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ

УДК 372.862

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УЧНІВ ПРОЄКТУВАННЮ ВИРОБІВ

Відповідно до нового державного стандарту базової середньої освіти, з основами проєктування виробів учнів починають знайомитися у 5-му класі під час оволодіння змістом навчального предмета "Технології" [1]. Тобто, поняття "проєктування виробів", оволодіння теоретичними знаннями й практичними навичками із зазначеної навчальної проблеми для учнів 5-го класу є новим. Це забов'язує вчителів технологій ретельно, методично правильно організувати навчальний процес з оволодіння учнями 5-го класу основами створення виробів.

Перш за все, перед безпосереднім оволодінням учнями змістом етапу проєктування виробів вчитель пропонує учням розглянути спочатку сукупність всіх етапів створення виробів відповідно до проєктно-технологічної діяльності учнів [1]. Для цього він пише всі етапи створення виробу на дошці чи подає їх на плакаті. Це важливий, методично правильний підхід вчителя – він пропонує учням наочну опору, яка допоможе їм зрозуміти наскільки важливим і в той же час непростим навчальним матеріалом вони мають оволодіти під час навчання в

5 – 9 класах. Такий підхід їх зацікавить, налаштує на активну пізнавальну діяльність з оволодіння змістом всіх етапів створення виробу, основами технічної творчості в цілому. Після цього вчитель формує в учнів базове поняття "етапи творчої діяльності". Зробити це можна коротко (але зрозуміло для учнів), наприклад, так.

"Друзі! Під час виготовлення виробів у 1-4 класах ви застосовували працю різного типу. Спочатку вам потрібно було подумати над тим, який виріб потрібно виготовити. Після цього потрібно поміркувати: який виріб має бути за формою, розмірами, кольором і т. ін. Потім ви підбирали матеріали й інструменти для його виготовлення і лише після цього виготовляли сам виріб. Таку різного типу працю під час створення виробу (технічного об'єкту) названо етапами творчої діяльності".

Далі вчитель пропонує учням зосередити свою увагу на оволодінні змістом найбільш важливого (у процесі створення виробу), 1-го етапу – етапу проектування виробів.

Нижче ми подаємо методично правильну (на наш погляд) діяльність вчителя як під час теоретичної підготовки учнів з проблеми проектування виробів, так і у процесі практичного виконання ними проєктів зі створення виробу (подаємо узагальнений підхід вчителя – його "деталювання" вчитель виконує самостійно).

"Друзі! У процесі навчання в допитливих учнів виникають запитання на зразок: "Яке значення в житті людини мають сучасні, зроблені на високому технічному рівні нові технічні об'єкти (вироби)?", "Які фахівці створюють ці вироби?", "Яким способом і за якою послідовністю створюють нові вироби?", "Як навчитися самостійно створювати нові вироби?". Давайте спробуємо знайти відповіді на ці запитання. У своєму повсякденному житті ви неодноразово користувалися сучасними виробами, технічними об'єктами, спорудами і т. ін. Адже, щоб мати де жити, працювати, навчатися та проводити дозвілля, люди будують різноманітні споруди: житлові будинки, заводи, фабрики, офіси, дитячі садки, школи, стадіони. Для поїздок і перевезення вантажів створюють досконалі транспортні засоби: автомобілі, потяги, судна, літаки. Полегшити працю людей вдома допомагає побутова техніка: пилососи, пральні машини, кухонні комбайни. Усі досягнення цивілізації в різний час придумали і створили винахідливі люди. Але чи можна самому навчитися придумувати та виготовляти нові вироби? Яким вимогам він має відповідати, щоб бути потрібним людям?"

У процесі дослідницького пошуку відповіді на ці запитання слід дізнатися, перш за все, про потреби людей, навчитися знаходити, аналізувати і оцінювати конкретну проблемну ситуацію із життя, вирішення якої і дасть відповіді на поставлені запитання. Розглянемо приклад. Всі люди люблять робити прогулянки у парках, скверах і т. ін. Для відпочинку, читання книги завжди хочеться посидіти, що особливо стосується людей похилого віку. У парках чи скверах є лавочки. Однак, сидіння на лавочках пов'язано з низкою проблем: влітку сильно гріє сонце прямо в обличчя; взимку лавочки покриваються снігом; в дощову чи вітряну погоду лавочками взагалі скористатися неможливо. Як бути? Розглянуту ситуацію із життя називають проблемною.

Правильно оцінюючи її, люди ставили перед собою проблему – створити просту споруду, в якій можна було б відпочивати за будь-яких природних умов. Сформулюємо суперечність для цього випадку: людям потрібно відпочивати на лавочці (читати книгу, милуватися природою, обговорити певну проблему з колегою і т. ін.), але за будь-яких природних умов це зробити неможливо. Люди давно вже вирішили цю проблему – вони придумали просту споруду, яка називається альтанкою. Її будова, конструкція може бути самою різноманітною – від найпростішої (лавочки мають над собою дах, що утримується на 4-х опорах), до значно складніших. Наприклад, можна частину бічних сторін закрити прозорим матеріалом (від вітру, дощу), посередині поставити стіл (для гри в шахи, щось написати) і т. ін. Тепер ви зможете визначити завдання, яке потрібно вирішити в цьому випадку (мету, якої слід досягнути) – виготовити альтанку. За схожими міркуваннями ви зможете придумати й інший виріб, наприклад, будиночок для вашого песика (особливо ті учні, хто мешкає в приватних будинках) і багато інших виробів. Яким вимогам має відповідати задуманий виріб (споруда)? Усі вимоги до виробу (зручність, надійність, простота експлуатації, гарний на вигляд тощо) подають у вигляді завдання на його виготовлення, яке прийнято називати технічним. А тепер подумаємо над тим, якою має бути ваша творча діяльність зі створення виробу?

Працюючи над технічним завданням, ви починаєте міркувати, перш за все, над тим, якою має бути загальна форма (вигляд) виробу та взаємне розташування його складових частин, тобто, конструкція виробу (вчитель, при цьому, дає визначення новому поняттю "конструкція"). Ви пропонуєте свої ідеї. Нарешті з'являється перший задум нового виробу, його конструкція. Ви подаєте її у вигляді малюнка. Але цього замало – і ви створюєте інші конструкції майбутнього виробу. Потім із них обираєте ту, що найкраще відповідає його призначенню і найбільше подобається майбутнім користувачам. Остаточну конструкцію виробу слід виконувати у вигляді її малюнка чи іншого зображення. Таким зображенням у творчій діяльності є ескіз виробу. З навчальним матеріалом про нього ви ознайомитеся пізніше.

Розглянута вище діяльність – це копітка розумова робота, без якої неможливо створити новий потрібний виріб. Називають описаний процес проектування виробу.

Проектування – це мислене (тобто в думці) створення задуму виробу і відображення його на малюнку та ескізі. Тоді як можна назвати сам задум виробу? Задум (ідею, ціль) виробу прийнято називати проектом, що також видно із самого визначення терміну "проектування". Отже, проект – це задум майбутнього виробу.

Термін "проект" має й інше значення. Результати подальшого розроблення задуму і виробу в цілому подають у вигляді різних зображень, розрахунків, пояснень та інших документів, які прийнято називати технічною документацією. Її використовують для виготовлення виробу. Сукупність зазначеної інженерної документації також називають проектом. Тобто, термін "проект" має два значення:

- 1) задум, ціль;
- 2) сукупність технічної документації, яка необхідна для виготовлення виробу.

Проект є результатом творчої інженерної діяльності, яку виконують фахівці – проєктувальники. Ви також зможете навчитися проєктувати та реалізовувати свої проєкти на заняттях у навчальній майстерні. При цьому, під "реалізацією" треба розуміти процес виготовлення запроєктованого виробу.

Як бачите, ваша творча діяльність у процесі проєктування виробу включає виконання всіх операцій від формування задуму виробу до його реалізації у вигляді ескізу".

Висновок. Таким чином, ми пропонуємо вчителям технологій для їх навчальної діяльності наступну, найбільш доцільну сукупність творчих дій та операцій операції учнів у процесі виконання ними етапу проєктування виробу: знаходити і аналізувати конкретну проблемну ситуацію із свого життя, добре усвідомлювати її; чітко ставити перед собою проблему, що відповідає заданій ситуації та висувати ідеї, гіпотези для її вирішення шляхом створення конкретного виробу; обґрунтовувати значимість та необхідність цього виробу для себе, близьких чи суспільства в цілому; на основі пошукової діяльності самому вміти розробляти кілька варіантів конструкції майбутнього виробу, вміти аналізувати їх та зображати на малюнку; у процесі розроблення конструкції виробу вміти застосовувати творчу уяву та фантазію, використовуючи, при цьому, метод фантазування; обирати чи розробляти оптимальний варіант конструкції виробу і зображати її у вигляді остаточного ескізу; вміти працювати з різноманітною літературою, генерувати ідеї.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти. (2020). Постанова КМУ від 30.09.2020 р., № 898. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-p>.

**СЕКЦІЯ 2. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ В ОСВІТІ**

**SECTION 2. INFORMATION TECHNOLOGIES
AND INNOVATIVE METHODS IN EDUCATION**

Атаманчук В. П.,

УДК 37.012.8

д-р філол. наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу
інформаційно-дидактичного моделювання,
Національний центр "МАН України";
головний науковий співробітник відділу навчання мов
національних меншин та зарубіжної літератури,
Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України, м. Київ

Атаманчук П. С.,

д-р пед. наук, професор,
академік НАН ВО України, експерт МОН України,
професор кафедри фізики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ДІЄВІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОГНОЗУ

В ході виконаних нами розвідок [1, с. 586 – 619] і здійснених досліджень у сферах середньої (загальної і професійної) та вищої освіти [1 – 7] стали можливими розробка і використання дієвого освітнього прогнозу (рис. 1).

ОСВІТНІЙ ПРОГНОЗ (модель освіти)

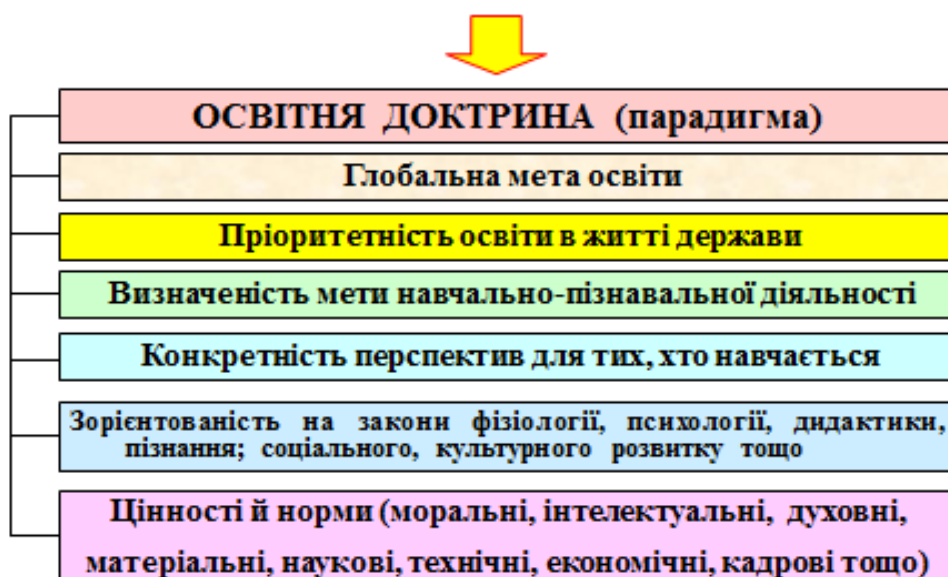

Рис. 1. Основні етапи дієвого освітнього прогнозу

Подана схема презентує дієвість освітнього прогнозу [6, с. 13 – 22]. Його структура: **глобальна мета освіти → освітній стандарт (план) → управління** [7, с. 16 – 18]. Взаємозв'язок між прогнозом і освітньою доктриною безперечний. Відзначимо, що освітній прогноз – це одночасно ідеалізована модель освіти та діяльна основа її реалізації [8, с. 5 – 8]. Змістовна, організаційна та операційна складові діяльності співвідносяться зі змістовним, мотиваційним та операційним компонентами процесу навчання [9, с. 5 – 10]. Зупинимось коротко на характеристиці елементів структури освітнього прогнозу [5 – 11].

Глобальна мета освіти в загальній трактовці – забезпечення засвоєння соціального досвіду та формування на цій основі функціонально грамотної особистості, долученої до національних і загальнолюдських цінностей, формування духовності індивіда. По-іншому – свідоме засвоєння наукових і прикладних знань на рівні інтелектуального, світоглядного та соціально-культурного особистісного збагачення індивіда [13 – 17].

Усвідомлюючи, що чіткість і точність цілей – необхідна передумова проектування освітнього середовища та вироблення стратегії управління в навчанні, охарактеризуємо наступні елементи дієвого освітнього прогнозу.

Освітній стандарт [3; 6; 10; 12; 17] виокремлюється як окремий елемент структури прогнозу (плану дій). Наголос: **стандарт** [13, с. 139 – 146] – це не стільки певні тезаурус та глосарій для опанування індивідом, як необхідність оптимізації навчально-пізнавального навантаження на індивіда в ракурсі його підсильності (приведення у відповідність інтелектуальних можливостей індивіда з його навчально-пізнавальними потребами в рамках свідомого фізичного життя). Однак, зупинимось на окремих змістових частинах стандарту: **навчальний план, навчальна програма, підручник, методика**.

Навчальний план – нормативний документ, яким регламентується зміст освіти (складом навчальних дисциплін, чи освітніх галузей, порядком і послідовністю їх вивчення за роками навчання, нормами часу, що відводиться на вивчення кожної навчальної дисципліни чи освітньої галузі). В ньому визначаються цілі і завдання навчання і виховання, основні принципи відбору наукової інформації і її систематизації з врахуванням логіки міжпредметних зв'язків та викладу матеріалу: втілюються ідеї диференціації та індивідуалізації навчання, впровадження інтегративних курсів, розвитку творчого стилю мислення і пізнавальної активності індивіда, створення умов особистісної само-реалізації. Показовим у цьому ракурсі є базовий навчальний план середньої загальноосвітньої школи, розроблений Інститутом змісту і методів навчання МОН України, зміст якого є переконливою ілюстрацією намірів відходу в навчанні від традиційної просвітницької точки зору (натомість: врахування і відображення тенденції гуманітаризації освіти, принципу важливості і достатності відбору навчального матеріалу, світоглядної спрямованості розвитку особистості, можливостей інтегрованих курсів та курсів за вибором, особливостей інваріантної та варіативної частин навчального плану, спроби нормалізації тижневого навчального навантаження за роками навчання і ін.).

Навчальна програма є нормативним документом, який визначає зміст конкретної навчальної дисципліни та розподіл його за роками навчання, а також окреслює вимоги знань учнів з цієї дисципліни. Зрозуміло, що навчальні програми нового покоління, що впливає з наукового доробку багатьох дослідників процесу навчання, повинні пронизуватись ідеєю особистісно-діяльнісного підходу у навчанні (в умовах переходу освіти від предметно-орієнтованої системи навчання до проєктно-креативної, інакше бути не може). Тому цілком закономірно у проєктуванні кожної навчальної програми врахувати впливи, зумовлені компонентами "**Освітнє середовище**" та "**Управління**" ([8–11]; [13–17]).

Вплив "**Освітнього середовища**" на зміст навчальної програми:

- у контекстному навчанні важливу роль відіграють технології активного навчання – імітаційні та неімітаційні, потрібно робити оптимальний вибір;
- орієнтація на вид інтелектуальної активності індивіда: репродуктивний (алгоритмічний), пошуковий (евристичний), творчий (креативний);
- доведення індивідуалізації та диференціації у навчанні до рівня реально-здійснюваних екстернату та самоосвіти (конкретизація цілей навчання індивіда від меж його духовного та інтелектуального розвитку до меж його майбутнього соціального статусу та матеріального достатку;
- впровадження мультимедійних та STEM-інтегративних технологій навчання з умовою необхідності орієнтуватися на об'єктивну експертну оцінку державних можливостей комп'ютеризації освіти;
- врахування міжпредметних зв'язків, ціннісно-поведінкових орієнтацій та інноваційно-інтегративних тенденцій у навчанні;
- використання наявної навчально-матеріальної база (НМБ), особливо в тій її частині, що робить здійснимою результативну і якісну цілеспрямовану навчально-пізнавальну діяльність індивіда.

З компонентою "**Управління**" пов'язана операційна складова навчально-пізнавальної діяльності в аспекті контролю, корекції та регулювання конкретних навчальних дій та операцій індивіда відповідно до еталонних вимірників якості знань. Врахування цього моменту в проєктуванні конкретної навчальної програми означає, що вона має носити цільовий характер: окреслюючи зміст навчального матеріалу на рівні його окремих структурних одиниць. Необхідно орієнтуватися на еталон (рівень) засвоєння кожної структурної одиниці навчального матеріалу (враховуючи відповідні можливості його забезпечення наявним у навчальному закладі освітнім середовищем).

Феномен "**Управління**" – гарантоване досягнення прогнозованих результатів і якості навчання індивіда внаслідок забезпечення підсильності процедури, завдяки приведенню у відповідність інтелектуальних можливостей з актуальними навчально-пізнавальними потребами, окреслюваними межами доцільності в свідомому фізичному житті індивіда.

Список використаних джерел

1. Атаманчук В. П., Атаманчук П. С. STEM-інтеграційні аспекти становлення сучасної природничо-наукової освіти. Педагогіка XXI століття: сучасний стан та тенденції

розвитку: колективна монографія : у 2 ч. Ч. 2/ відп. за випуск О.Є. Карпенко. Львів-Торунь: Ліга-Прес, 2021. С. 586–619. DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-241-1-22>.

2. Атаманчук В. П., Атаманчук П. С. Теоретичні основи управління процесом формування природничо-наукових компетентностей і світогляду майбутнього фахівця. *Історія становлення та сучасного розвитку педагогіки та психології: колективна монографія*. Рига: "Baltija Publishing", 2022. С. 1–22. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-245-6-1>.

3. Атаманчук П. С. Професійний стандарт – яким йому бути?... Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. – 10 с. URL: <https://docs.google.com/document/d/17TTzzv44hwRlNu-qBydVP80qI-q7zGID/edit>.

4. Атаманчук П. С., Атаманчук В. П. Особливості компетентнісного становлення майбутнього педагогічного фахівця. The 24th International scientific and practical conference "Information and innovative technologies in education in modern conditions" (June 20 – 23, 2023) Varna, Bulgaria. International Science Group. 2023. 439 p. С. 187–194 ISBN – 979-8-88992-689-4 DOI – 10.46299/ISG.2023.1.24.

5. Atamanchuk V. Atamanchuk P. Ontological Modeling in Humanities. E. Faure et al. (Eds.). Information Technology for Education, Science, and Technics. Proceedings of ITEST 2022: ITEST 2022, LNDECT 178, Springer, 2023. Pp. 249–259 , pp. 249–59, 2023. https://doi.org/10.1007/978-3-031-35467-0_17.

6. Атаманчук П. С. Інноваційні технології управління навчанням фізики : монографія. Кам'янець-Подільський : К-ПДПІ, 1999. 172 с.

7. Атаманчук П. С. Управління процесом навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Кам'янець-Подільський : К-ПДПІ, 1997. 136 с.

8. Методика і техніка навчального фізичного експерименту в основній школі : підручник для студентів вищих навчальних закладів (*Гриф МОН України*) / [П. С. Атаманчук, О. І. Ляшенко, В. В. Мендерецький, О. М. Ніколаєв]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. 292 с.

9. Методика і техніка навчального фізичного експерименту в старшій школі : підручник для студентів вищих навчальних закладів (*Гриф МОН України*) / [П. С. Атаманчук, О. І. Ляшенко, В. В. Мендерецький, О. М. Ніколаєв]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. 412 с.

10. Методичні основи організації і проведення навчального фізичного експерименту: навч. посіб. / П. С. Атаманчук, О. І. Ляшенко, В. В. Мендерецький, А. М. Кух. – Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О. А., 2006. – 216 с.

11. Атаманчук П. С., Атаманчук В. П. Моделювання інтелектуальних і світоглядних якостей індивіда в умовах пріоритетності природничо-наукової системи освіти. Журнал (категорія Б) "Наукові інновації та передові технології" (Серія "Управління та адміністрування", Серія "Право", Серія "Економіка", Серія "Психологія", Серія "Педагогіка"): журнал. 2023. № 5(19) 2023. 636 с. С. 433–445. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-5\(19\)](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-5(19)).

12. Професійний стандарт на посади "Асистент", "Викладач", "Старший викладач", "Доцент", "Професор". Київ, 2020, 16 с. URL: <https://nubip.edu.ua/node/70143>. С. 2.

13. Атаманчук В. П., Атаманчук П. С. Навчально-пізнавальна діяльність майбутніх педагогів крізь призму світоглядних параметрів (категорія Б). DOI Педагогічні науки: теорія та практика : Запорізький національний університет <https://doi.org/10.266>

61/2786-5622; DOI № 2/2022 <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-2> Педагогічні науки: теорія та практика. Одеса : Видавничий дім "Гельветика", 2022. № 2 (42). 190 с. С. 139–146. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2022-2-21>.

14. Атаманчук П. С. Навички, уміння, переконання: найвищі рівні компетентності та світогляду індивіда // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія педагогічна (категорія Б) / [ред.кол.: С. В. Оптасюк (голова), П. С. Атаманчук (заступник наук. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. 2022. Випуск 28: Концептуальні основи розбудови сучасної природничо-математичної та фізико-технологічної освіти. С. 40-45. DOI:10.326626/2307-4507.2022-28.40-45.

15. Атаманчук П. С., Атаманчук В. П. Бінарність цільових орієнтацій в навчанні майбутнього педагога (категорія Б). IV Міжнародна науково-практична конференція "MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE", Львів, Україна. Архів. The 4 th International scientific and practical conference —Modern research in world science|| (July 10–12, 2022) SPC — Sci-conf.com.ua, Lviv, Ukraine. 2022. 1161 p. С. 447–457.

16. Atamanchuk, V., & Atamanchuk, P. (2023). Digital Humanities Projects in Educational Process. Revista Românească pentru Educație Multidimensională. 15(1), 45-57. <https://doi.org/10.18662/rrem/15.1>.

17. Атаманчук П. С., Атаманчук В. П. Природничо-наукові інновації в експериментальній підготовки майбутнього фахівця. Березневий науковий дискурс 2023 на тему: "Детермінанти посилення ролі освіти у повоєнному відновленні України". Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції для освітян (м. Чернігів, 22 березня 2023 року). Чернігів : ГО "Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій", 2023. 335 с. С. 33–37.

Грикун Ю. О.,
старший викладач кафедри
корейської і японської філології,
Київський національний лінгвістичний
університет, м. Київ

УДК 372.881.1

ОСВІТНЬО-РОЗВАЖАЛЬНІ ВІДЕО В КОМЕДІЙНОМУ ЖАНРІ "МАНДЗАЙ" ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ТЕХНОЛОГІЇ ЕД'ЮТЕЙНМЕНТ У НАВЧАННІ ЯПОНСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Провідною метою навчання іноземних мов є формування іншомовної комунікативної компетентності, яка є здатністю успішно виконувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями виучуваної мови відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого й опосередкованого спілкування, та виступає передумовою позитивного для обох сторін спілкування [8, с. 90 – 91]. Завдяки стрімкому розвитку й упровадженню мультимедійних технологій та використанню інтернету освітня іншомовна парадигма зазнає помітних змін,

оскільки з'являються нові можливості для навчання іноземних мов. Так, навчально-розважальна технологія ед'ютейнмент, якій присвячено чисельні вітчизняні й зарубіжні дослідження і яка стала досить поширеною в контексті вищезгаданих тенденцій, також набула цифрового формату, що уможлиблює її використання як в аудиторному, так і позааудиторному режимах навчання іноземних мов у закладах вищої освіти [7, с. 142].

Відстежимо трансформацію / еволюцію технології ед'ютейнмент на прикладі низки визначень цього поняття: як системного поєднання навчання та розваг [1, с. 52] та як форми освітнього процесу, в якому освітній інформаційний матеріал презентується на основі розважальних методик із залученням інформаційних технологій [6, с. 143]. Друге визначення вмішує інформаційні технології, що акцентує тісну взаємодію останніх з технологією ед'ютейнмент. А. Бац зазначає, що в широкому сенсі будь-яке використання в освітньому процесі розважальних засобів, медіа або мультимедіа може кваліфікуватися як ед'ютейнмент [1, с. 54].

Широке використання технології ед'ютейнмент в освітньому процесі зумовлено тим, що сучасне покоління студентів суттєво відрізняється від попередніх поколінь, і традиційні методики навчання потребують перегляду або осучаснення відповідно до його особливостей. Йдеться про покоління студентів, народжених після 2000-го року, яке є першим повністю цифровим поколінням і яке називають Generation Z, або "Digital Natives" / "цифрові люди", "корінні жителі цифрового суспільства" / (іноді – "Net Generation") з огляду на їхній взаємозв'язок і спілкування за допомогою мережі інтернет, YouTube, мобільних телефонів, SMS тощо [1, с. 54]. Інформаційне середовище, в якому живе Generation Z, суттєво впливає на розвиток їхніх особистостей, визначаючи такі характерні ознаки: нетерплячість, залежність від інтернету, фрагментарність образного мислення, швидке дорослішання, першочерговість віртуального світу, технічна направленість, орієнтованість на меті [5]. Одна з особливостей Generation Z полягає в тому, що його представники найкраще сприймають візуальну інформацію, ніж аудіальну, тому текстові матеріали мають бути простими для розуміння, а ключові моменти – візуально виділеними. Також важливим для цього покоління є підбиття підсумків кожного етапу навчання [1, с. 55].

Ураховуючи вищеописані особливості сприйняття сучасних студентів, ми використовуємо автентичні освітньо-розважальні відео у жанрі "мандзай" як засіб навчально-розважальної технології ед'ютейнмент, що сприяє ефективному формуванню складників комунікативної, зокрема лінгвосоціокультурної, компетентності у студентів – майбутніх перекладачів на початковому ступені вивчення японської мови. Фахівці з навчання іноземної мови і культури (IMiK) О. Бігич і Д. Руснак розглядають використання автентичних матеріалів як провідний принцип комунікативного підходу, згідно з яким навчання IMiK організується адекватно реальному процесу мовленнєвого спілкування, тобто моделює природній процес мовленнєвої комунікації [2, с. 166].

Японський жанр "мандзай" є комедійним жанром, який уособлює гумор японців і показує його специфіку. Вважається, що "мандзай" зародився в Японії ще наприкінці доби Хейан (VIII–XII ст.), розвивався і зазнав певних трансформацій

упродовж століть. На початку свого зародження це було дійство, коли двоє виконавців відвідували будинки жителів свого регіону з вітальними промовами / піснями під час новорічних свят: один з виконавців грав на музичному інструменті (наприклад, барабані), а інший виголошував "послання богів". У добу Едо (1603 – 1868) "мандзай" почав набувати рис розмовного жанру, а також почалося формування його стилів, провідним з-поміж яких згодом став стиль Осаки, через що в діалогах цього жанру часто вживаються фрази з кансайського діалекту. Окрім того, до традиційних пісенних "дійств" з музичним супроводом почали додавати загадки, а також жарти, глузування, що врешті стало однією з визначальних ознак цього жанру. На початку епохи Шьова (1926–1989) з'явилися дуети, які зробили акцент саме на жартівливому діалозі (такі дуети називають コンビ /konbi від англ. "combination" / комбінація, сполучення, дуєт). Урешті-решт "мандзай" став популярним стилем виконання, який перетворився на один із засобів ед'ютенменту в галузі навчання японської мови й культури – на його основі створюють навчально-розважальні відео, найпрезентативнішими з яких є сценки в гумористичному жанрі "мандзай", розігрувані викладачами японської мови Рюджі Накагава та Масато Хаякава (дуєт "Hyogo boys", "Hyogo Prefectural Government Cultural Centre, Австралія, 2014 р.) на інтернет-ресурсі Youtube [9; 3, с. 56]. Хоча вищезгадані відео розраховані на англійськомовних студентів початкового ступеня навчання японської мови і містять інформацію як японською, так і англійською мовами, це не є перешкодою для їх використання. До того ж, англійськомовна інформація розглядається як допоміжна та є зрозумілою українським студентам, рівень сформованості англійськомовної комунікативної компетентності яких здебільшого не перешкоджає сприйняттю й розумінню змісту цих відео.

Отже, специфічні риси навчально-розважальних відео у жанрі "мандзай", на нашу думку, відповідають потребам і психосоціальним особливостям студентів Generation Z під час опанування ними японськомовного навчального матеріалу на початковому ступені навчання з огляду на такі чинники:

– дуєт виконавців дотримується чіткого традиційного розподілу ролей, які є діаметрально протилежними: один виконує роль наївного, дивакуватого, часто-густо нетямущого "боке" (учень), а інший – роль "цуккомі", тобто того, хто глузує з "боке" (вчитель), що допомагає підтримувати властивий "мандзаю" "ритуал висміювання", з одного боку, а з іншого – створює комічний / гумористичний ефект, що є характерною рисою технології ед'ютейнмент, яка сприяє кращому засвоєнню виучуваного матеріалу та допомагає паралельно з основною інформацією опанувати додатковий матеріал (лексичний, лінгвокультурологічний тощо);

– діалог між учасниками завжди має певний порядок подачі матеріалу, а також чітко окреслену структуру, яку демонструє певний набір фраз, що є "маркерами" блоків інформації / матеріалу, з яких він складається (зазвичай 3 – 4), і який повторюється в кожному діалозі. Це схоже на важливі для студентів Generation Z "підбиття підсумків" і "перехід до нового етапу", про що згадано вище, але в цьому випадку це простежується в межах однієї теми, тобто кількість блоків діалогу дорівнює кількості спроб висвітлити презентовану тему. Також прослідковується

впорядкованість і послідовність, що є надзвичайно суттєвим у навчанні студентів Generation Z; при цьому кількість блоків збільшується завдяки такому прийому, як "нетямущість" "боке" (учня), реплікам якого притаманна така психологічна особливість діалогу, як спонтанність / неочікуваність, що, окрім створення комічного ефекту, допомагає розширити обсяг виучуваного матеріалу, оскільки "цуккомі" (вчитель) робить кілька спроб його пояснення, намагаючись використати різні підходи до виучуваної теми [4, с. 119]. Така креативна та незвична презентація виучуваного матеріалу є також важливою для студентів Generation Z;

– з-поміж обов'язкових фраз вислови кансайського діалекту японської мови (なんでやねん? / *Nan de ya nen?*/Що ти таке кажеш? もうええわ! / *Mou ee wa!*"Все! Досить!") є визначальною рисою діалогів у жанрі "мандзай", що слугує "роздинкою", притаманною навчальному матеріалові, яка цінується представниками Generation Z;

– наявність зорової опори (ключові фрази та лексичне наповнення діалогів, записаних японськими абетками хіраганою та катаканою), тобто візуалізація навчального матеріалу сприяє кращому його запам'ятовуванню, оскільки одночасно задіюються слуховий і зоровий канали сприйняття (як ми зазначали вище, візуалізація є дуже важливою для студентів Generation Z). Крім того, ключова фраза (за темою відео) з'являється в діалозі декілька разів і є маркером початку кожного його блоку. Тобто кожен блок основної частини діалогу загалом починається із ключової фрази уроку та закінчується емоційною фразою *なんでやねん? / Nan de ya nen?*/ Що ти таке кажеш? (останній блок закінчується фразою *もうええわ! / Mou ee wa!*"Все! Досить!"), що додає певної емоційності, що є ознакою ед'ютейнменту, а також рисою, яка цінується студентами Generation Z;

– навчально-розважальні відео тривають загалом близько 3-х хвилин, що не переобтяжує увагу студентів і подає тему в концентрованому вигляді, що також відповідає особливості Generation Z – вони не можуть утримувати свою увагу на чомусь більше 20-ти хв. [1, с. 55; 3, с. 59 – 60].

Для опрацювання та закріплення навчального матеріалу ми пропонуємо студентам вправи на створення власних діалогів у комедійному жанрі "мандзай" з виучуваних тем, спираючись на алгоритм їх побудови, що ми детально висвітлили в одній з наших статей [3, с. 59 –60].

Таким чином, специфіка контенту (комедійний жанр "мандзай"), його презентація (мультимедійні засоби), відповідність специфічним психосоціальним рисам, властивим студентам Generation Z, уможливають доцільність трактування ед'ютейнменту як новітньої та продуктивної технології навчання IMiK, яка інтегрує освітньо-інформаційний, ігровий і цифровий контенти [7, с. 142], а освітньо-розважальні відео в комедійному жанрі "мандзай" як ефективного засобу навчання японського діалогічного мовлення та формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності.

Список використаних джерел

1. Бац А. С. Ед'ютейнмент як спосіб підвищення мотивації студентів у вивченні іноземної мови. *Вісник Національного технічного університету "XIII"*. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2021. Т.1, С. 52–57.

2. Бігич О. Б., Руснак Д. А. Автентичні медіа-ресурси як засіб формування у майбутніх учителів французької мови міжкультурної комунікативної компетентності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 70, №2. С. 165–179.

3. Грикун Ю. О. Освітньо-розважальне відео (комічні сценки в жанрі "мандзай") як сучасний засіб навчання японської мови. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Педагогіка та Психологія. 2022. Т. 37. С. 53–63. <https://doi.org/10.32589/2412-9283.37.2022.272897>.

4. Грикун Ю. О. Особливості гумористичних діалогів японського комедійного жанру "мандзай". *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія Педагогіка та Психологія. 2023. Т. 38. С.105–122. <https://doi.org/10.32589/2412-9283.38.2023.284571>.

5. Коростіль Л. А. Покоління Z: пошук способів педагогічної взаємодії. *Народна освіта*. Випуск №1(34), 2018. Розділ 4. https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5229.

6. Куленко Р. А. Використання технологій едьютейнменту при навчанні хімії. *XIII Менделєєвські читання: збірник наукових праць Регіональної студентської науково-практичної конференції*, м. Полтава, 25 берез. 2020 р. С. 143–145.

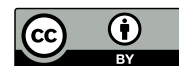
7. Лещенко Т. О., Жовнір М. М. Технологія едьютейнменту в навчальному процесі медичного ЗВО: доцільність упровадження й переваги. *Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю*, м. Полтава, 30 берез. 2023 р. С. 141–143.

8. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

9. The Ultimate Guide to Manzai: No Laughing Matter / Вичерпний путівник з "мандзаю": не жарти. <https://japanswitch.com/manzai-comedy-guide-japan-no-laughing-matter>.

Довганіч М. О.,
здобувачка вищої освіти,
Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира
Винниченка, м. Кропивницький

УДК 373.31

STEM-ОСВІТА – ШЛЯХ ДО САМОСВІДОМОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Навчання у початковій школі є дуже важливим, адже цей період психологи і педагоги визначають особливим у психічному становленні людини, оскільки саме тоді з'являються фундаментальні передумови та механізми опанування різноманітних видів людської діяльності [11, с. 69].

Мотивація учіння – це комплекс заохочувальних дій, які сприяють підвищенню зацікавленості школяра та покращенню його навчальних навичок.

О. Киричук мотивацію учіння визначає як "систему природних, соціальних і особистісних чинників, що спонукають до відвідування навчального закладу, виконання вимог учителів, виконання домашнього завдання, до зусиль, необхідних для подолання труднощів, до розвитку здібностей тощо" [6, с. 67].

Формування позитивної мотивації в учнів молодших класів передбачає виникнення бажання у досяганні успіху в навчальній діяльності. Забезпечення мотивації до знань в учнів початкових класів можливе за таких умов:

- присутністю цікавого, особистісно-орієнтованого роздавального дидактичного матеріалу, для навчання під час уроку;
- вдалий перехід від педагогічного диктату до педагогічної співпраці (з урахуванням поваги до учня та усвідомлення його цінності);
- організація під час навчання потреби у спілкуванні з однолітками та вчителем;
- забезпечення формування допитливості та пізнавального інтересу, самоціннісного ставлення до своїх можливостей адекватної самооцінки;
- виховання відповідного ставлення до навчання [7, с. 51].

Формування мотивації до навчання залежить і від зовнішніх показників, таких, як довілля, родичі, друзів, від чітко спланованої освітньої діяльності навчального закладу [9].

Для того, щоб у дитини з'явилася стійка мотивація навчальної діяльності, важливо звертати увагу на такі чинники, як: зміст навчального матеріалу, організація навчальної діяльності, форми навчання та оцінювання [2].

STEM-освіта (англійською – Science, Technology, Engineering, Math, що в перекладі означає науку, технології, інженерію та математику) — це низка чи послідовність курсів або програм навчання, яка готує учнів до успішного працевлаштування, до освіти після школи або для того й іншого, вимагає різних і більш технічно складних навичок, зокрема із застосуванням математичних знань і наукових понять; передбачає формування критичного мислення та навичок дослідницької діяльності; це створення умов щодо збалансованого гармонійного формування науково-орієнтованої освіти на основі модернізації математично-природничої та гуманітарних профілів освіти; це великий вибір можливостей професійного розвитку, надання учням доступу до технологій [1].

Наука повинна захоплювати, займатися наукою має бути цікаво, доступно і радісно.[8]. STEM-освіта спрямована на формування цілісної картини світу, кращого розуміння зв'язків, зокрема тому, що домінуючим принципом навчання стає інтеграція знань з різних предметів в межах досліджуваної проблеми і проекту, що виконується. Ідеальними умовами для реалізації STEM-освіти та проведення STEM-уроків є наявність в школі освітнього середовища STEM-орієнтованого навчання [3].

Для реалізації STEM-освіти сучасний учитель може використовувати широкий спектр хмарних сервісів, серед переваг яких доцільно зазначити велику кількість зображень, карт, можливість виконання хмарних обчислень (наприклад, для вивчення

та планування руху); можливість колективного навчання роботів (роботи, які діляться траєкторіями, контролем поведінки та результатами), використання краудсорсингу для зчитування навичок людини, для аналізу зображень та відео, класифікації, навчання та відновлення після помилок [10].

Руфат Азізов (генеральний директор Unimetal Group: "Освіта нового покоління") визначив 10 переваг STEM-освіти над традиційною:

1. Інтегроване навчання по "темах", а не по предметах.
2. Застосування науково-технічних знань в реальному житті.
3. Розвиток навичок критичного мислення і розв'язання проблем.
4. Підсилення впевненості у своїх силах.
5. Активна комунікація і командна робота.
6. Розвиток інтересу до технічних дисциплін.
7. Креативні й інноваційні підходи до проектування (STEM-навчання включає шість етапів: проблема (питання, задача), обговорення, конструювання, дизайн, тестування і розвиток).
8. Місток між навчанням і кар'єрою.
9. Підготовка дітей до технологічних інновацій життя.
10. STEM як доповнення до шкільної програми[5, 12,13].

На сучасному етапі модернізації освітнього процесу впровадженням STEM займаються педагоги за власною ініціативою у формі додаткової, позашкільної освіти. Створено відділ STEM-освіти, що займається розробленням нормативно-правових документів, науково-методичних матеріалів для впровадження STEM-освіти; координацією діяльності окремих робочих груп, забезпеченням науково-методичної бази експериментальної інноваційної діяльності для загальноосвітніх навчальних закладів, які впроваджують STEM-освіту [4].

Навчання молоді інтелектуальної еліти, здатної успішно реалізовуватися в сучасному мінливому світі, неможливе без застосування інноваційних, інформаційних та комунікаційних технологій, а отже – вільної орієнтації учнів в інформаційному просторі. Можливості застосування ІКТ у роботі з обдарованими дітьми на уроках є основою успішного навчання. Одним із сучасних методів навчання – є метод проектів. Важливим сьогодні є збільшення виконання учнями практично-орієнтованих і науково-дослідницьких проектів.

Уроки в школі, за STEM-технологією, дозволяють не тільки вивчати теоретичний матеріал, але і закріплювати знання за допомогою можливостей практичного застосування різноманітних завдань, які можуть бути настільки цікаві, що їх трудність не викликатиме неприйняття в учнів. Саме тому одне з основних завдань сучасної школи – створити умови для різнобічного розвитку підростаючого покоління, забезпечити активізацію і розвиток інтелекту, інтуїції, легкої продуктивності, творчого мислення, рефлексії, аналітико-синтетичних умінь та навичок з урахуванням можливостей кожної дитини. Сучасні методи забезпечують активну взаємодію учнів і вчителя в навчальному процесі. Особливо ефективним у навчанні є формування комунікативних і мовленнєвих компетенцій школярів.

У процесі впровадження новації виникає низка труднощів. М. Бирка визначив перешкоди, що зустрічаються на шляху успішної реалізації STEM ініціативи в Україні на методологічному, управлінському та виконавчому рівнях [3, с. 10], як перешкоди зовнішнього характеру. Проте супротив нововведенням може виникати як дія внутрішніх психологічних бар'єрів сформованих у педагогів та виявлятися у пасивному ставленні вчителя до впровадження новації.

Головна ціль STEM-освіти – виховати учня, здатного самостійно опанувати великі масиви інформації, вміти користуватися новими технологіями та творчо підходити до пошуку рішень. На цьому шляху вчитель може використовувати перевірені формати роботи, а може додати креативу та придумати власні. У впровадженні методів STEM-освіти в навчальний процес учителю важливо спостерігати за реакцією учнів та постійно підтримувати зворотний зв'язок, тоді навчальний процес буде цікавим та плідним.

Список використаних джерел

1. Аксьонова Г. В. Розвиток комунікативної компетентності учнів початкової школи шляхом використання інформаційно-комунікаційних технологій навчання (опис досвіду роботи). URL: <https://nsportal.ru/nachalnaya-shkola/materialy-mo/2013/11/25/dosvid-robotivchitelya-pochatkovikh-klasiv>.
2. Бойченко Л. Мотивація навчальної діяльності. Завуч. 2011. № 11. С. 3–8.
3. Вашуленко М. Українська мова та читання: підручник для 2 класу. Ч. 1. Київ : Видавничий дім "Освіта", 2019. 144 с.
4. Відділ STEM-освіти. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/pro-imzo/struktura/viddil-stem-osviti>.
5. Канюк С. С. Психологія мотивації: навч. посіб. Київ : Либідь, 2002. С. 238–248.
6. Киричук О. І. Навчальні інтереси молодших школярів. Київ : Рад. школа, 1982. 128 с.
7. Лупінович С. Навчаємося залюбки! Формування мотивації до навчання в учнів молодших класів. Харків : Основа, 2009. 107 с.
8. Онищенко І. В. Мотиваційна компетентність як передумова формування мотивації до професійної діяльності в майбутніх учителів початкових класів в умовах інформатизації вищої освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань: Візаві, 2019. Вип. 2 (20). С. 108–116.
9. Присенко В. Мотивація до навчання. Завуч. 2011. № 6. С.21–22.
10. План заходів щодо впровадження STEM-освіти в Україні на 2016 – 2018 роки. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKQmc4LUd2MmVFckk/view>.
11. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. Київ: Генеза, 2002. С. 69.
12. Співаковський О. Методика застосування ІКТ у початковій школі. Початкова освіта. 2013. № 18–19. С. 39–47.
13. Страцинська В. Комп'ютер – наш помічник у навчанні? Завуч. 2007. № 10. С. 7–9.

Ковалевський С. В.,
д-р техн. наук, професор,
завідувач кафедри інноваційних
технологій і управління,
Донбаська державна машинобудівна
академія, м. Краматорськ

УДК 37.013

ІННОВАЦІЙНА ОСВІТА ЯК ЧИННИК ВІДБУДОВИ І РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ І МІСТ УКРАЇНИ

Враховуючи поточну ситуацію в країні та необхідність відбудови нашої економіки, освіта стає ключовим інструментом для швидкого розвитку міста і регіону. Освіта є унікальною рушійною силою, яка здатна забезпечити нашу країну висококваліфікованими кадрами, необхідними для розвитку сучасної економіки та впровадження інноваційних технологій.

В цьому контексті одним із основних напрямків розвитку нашого Центру буде впровадження штучного інтелекту в освітній процес. Ми плануємо створити інтелектуальні платформи та системи, які допоможуть оптимізувати та індивідуалізувати процеси навчання. Це надасть нам змогу персоналізувати навчання для кожного учня, студента та пересічного громадянина, розкриваючи їхні таланти та зацікавленості, і забезпечить здобуття конкурентоспроможних знань і компетентностей для ефективного впровадження в епоху Індустрії 5.0.

Штучний інтелект в нашому плані відіграє ключову роль у покращенні якості освіти на всіх рівнях освітньої системи, сприяючи цілісному розвитку нашої країни. Починаючи з загальноосвітніх шкіл і закінчуючи післядипломним навчанням, штучний інтелект може надати ефективний інструментарій для прогнозування, планування та адаптації кадрів на всіх етапах розвитку, допомагаючи нашій країні відновитись та зростати.

Однією з основних сфер використання штучного інтелекту буде прогнозування потреб у кадрах. Ця технологія допоможе аналізувати різноманітні дані – економічні, соціальні, демографічні – для передбачення змін у робочій силі на різних рівнях, від місцевого до обласного. Це забезпечить можливість оперативно реагувати на зміни та забезпечити раціональне розподілення ресурсів для навчання та підготовки.

Важливою складовою використання штучного інтелекту є аналіз компетенцій. Штучний інтелект допоможе ретельно оцінити навички, знання та досвід кадрів для точного визначення їхніх компетенцій. Це дозволить зорієнтувати підготовку та перепідготовку на ті області, де є найбільша потреба в урбанізації та розвитку.

Індивідуалізована підготовка стає доступною завдяки штучному інтелекту. Заснована на аналізі індивідуальних навичок та здібностей, ця підхід дозволить розробляти програми навчання, адаптовані під потреби кожного учня, забезпечуючи їм найбільш ефективне освоєння матеріалу.

Прогнозування трендів ринку праці є ще однією сферою дії штучного інтелекту. Аналізуючи різноманітні дані ринку, він передбачатиме майбутні тенденції та зміни в забезпеченні кадрами на різних рівнях та галузях, сприяючи конкурентоспроможності нашого регіону.

Завдяки штучному інтелекту нам вдасться оптимізувати навчальні програми та матеріали, що сприятиме якісній підготовці. Виявлення слабких місць та внесення корекцій допоможе нам досягти більш високих результатів.

Індивідуалізація та персоналізація навчання є ще однією перевагою. Завдяки аналізу індивідуального темпу сприйняття, система створюватиме індивідуальний навчальний план для кожного учня.

Автоматизована оцінка та звітування – це ще одна позитивна риса використання штучного інтелекту. Аналіз відповідей учнів на завдання та тестування дозволить об'єктивно оцінювати їх розуміння та засвоєння матеріалу.

Надання кращих методів викладання також є частиною потенціалу штучного інтелекту. Аналіз ефективності різних методів та матеріалів допоможе вчителям вибирати найефективніші підходи для передачі знань.

Крім того, завдяки штучному інтелекту, можливе автоматизоване створення навчальних матеріалів. Ця технологія генеруватиме різноманітний контент, включаючи підручники, вправи та завдання, з урахуванням конкретних потреб учнів.

Ми маємо унікальну можливість створити простір освіти впродовж життя, який буде сприяти навчанню та розвитку населення усіх вікових груп, надаючи їм доступ до новітніх знань і навичок. Загалом, використання штучного інтелекту в освітньому процесі дозволить нам створити сучасний, інноваційний освітній центр, який забезпечить навчання на високому рівні і відповідатиме вимогам майбутнього. Це буде не лише навчальний заклад, а й центр знань, який сприятиме стабільному розвитку нашої країни та підготовці висококваліфікованих фахівців для її процвітання.

Проект Центру "Інноваційна освіта" дозволить оптимізувати існуючу в місті і регіоні освітню мережу усіх освітніх рівнів і забезпечить її гнучкість і адаптацію до майбутніх викликів. Завдяки впровадженню штучного інтелекту та інноваційних методів навчання, Центр буде динамічно реагувати на потреби суспільства та ринку праці.

Крім того, цей освітній Центр має бути відкритим для співпраці з університетами та освітніми інституціями у Європі. Планується активно залучати випускників коледжів і університетів з іноземних країн, які мають високий рівень знань та навичок, щоб поділитися з нами своїм досвідом та підтримати наші зусилля щодо інтеграції в європейський освітній простір. Це допоможе нашим учням і студентам отримати міжнародне визнання, забезпечить їм широкі можливості для подальшого професійного розвитку та підвищить престиж нашого міста в міжнародних освітніх і професійних колах.

Створення Центру "Інноваційна освіта" матиме низку значних переваг для суспільства міста і регіону. По-перше, це сприятиме розвитку людського капіталу, підвищуючи рівень освіченості та компетентності населення. Висококваліфіковані фахівці, яких ми зможемо виховати та привернути до роботи у нашому регіоні,

забезпечать впровадження передових технологій та підвищать продуктивність праці. По-друге, це стимулюватиме інноваційне підприємництво, сприяючи розвитку інноваційних стартапів та технологічних компаній. Інноваційний прорив може призвести до створення нових робочих місць і підтримки економічного зростання. Третя перевага – це економічний розвиток, оскільки залучення студентів, викладачів, дослідників та співробітників Центру з інших міст і країн сприятиме розвитку місцевої інфраструктури. Четверта перевага – співпраця з бізнесом, що забезпечить адаптацію освіти до вимог ринку праці. Бізнес отримає доступ до висококваліфікованих кадрів та можливість впровадження новітніх технологій у свою діяльність. П'ята перевага – підвищення престижу міста, завдяки чому воно стане більш привабливим для молоді, студентів та міжнародних партнерів, символізуючи сучасність, розвиток та міжнародне співробітництво.

Розуміючи обмеження фінансування з боку держави, ми готові шукати альтернативні джерела фінансування через громадсько-приватне партнерство. Ми з впевненістю стверджуємо, що наші ідеї та плани мають отримати підтримку з боку європейських бізнес-лідерів, які вбачають потенціал розвитку в освіті. Залучення міжнародного бізнесу в процес освіти впродовж життя не лише допоможе підтримати проект фінансово, а й забезпечить зорієнтованість на ринок праці та реальні потреби бізнес-середовища саме в місті і регіоні. Крім того, ми активно досліджуємо можливості отримання грантової підтримки від європейських ініціатив та фондів, які сприяють розвитку суспільства. Партнерство з такими організаціями може забезпечити додаткові ресурси для реалізації наших ініціатив та допоможе здійснити безперервну освіту в місті і регіоні та інтеграцію в європейський простір.

Олійник М. М.,
учитель фізичної культури,
спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист,
Дніпровський лицей № 129 Дніпровської
міської ради, м. Дніпро

УДК 796.011.3

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ

Сучасний період розвитку суспільства характеризується потужним впливом на нього комп'ютерних технологій, які інтегруються у всі сфери людської діяльності, що забезпечує поширення інформаційних потоків у суспільстві, утворюючи глобальний інформаційний простір. Інформаційні технології на сьогоднішній день є основою і одним з найважливіших факторів, які мають потужний вплив на якість системи освіти.

Останніми роками термін "інформаційні технології" часто виступає синонімом терміну "комп'ютерні технології", оскільки всі інформаційні технології на даний час так чи інакше пов'язані з застосуванням комп'ютера. Проте термін "інформаційні технології" набагато ширший і включає "комп'ютерні технології" як складову. Комп'ютерні технології (КТ), як частина інформаційних технологій, формують принципово відмінний стиль роботи, який виявляється більш психологічно прийнятним, комфортним, який сприяє творчості й підвищує інтелектуальний потенціал особистості [1, с. 11].

Для підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу, пов'язаного з руховою діяльністю, виключно важливими в електронних засобах підтримки навчання є мультимедійні форми подання інформації, що поєднують навчальні тексти з графічними, анімаційними, відео-, аудіо-ілюстраціями.

Незважаючи на високий рівень розвитку інформаційних технологій, дистанційна освіта не має готових рішень у викладанні шкільного предмета "Фізична культура". У нових реаліях дистанційна освіта має у своєму розпорядженні великий арсенал технологій, що включають модульні, мережеві, кейс та інтернет-технології, які мають низку специфічних особливостей (доступність, відкритість, високий ступінь варіативності тощо).

Відповідно до основних положень концепції нової української школи ІКТ суттєво розширюють можливості педагога, оптимізують управлінські процеси, таким чином формуючи в учня важливі для нашого сторіччя технологічні компетентності [2, с. 8].

Сучасні педагогічні технології, зокрема використання нових інформаційних технологій, Інтернет-ресурсів, онлайн-застосунків під час викладання уроків фізичної культури дозволяють досягти максимальних результатів у вирішенні багатьох завдань, а саме: забезпечення інтенсифікації всіх рівнів навчально-виховного процесу за рахунок застосування засобів сучасних інформаційних технологій (підвищення ефективності та якості процесу навчання, активної пізнавальної діяльності, збільшення обсягу та оптимізація пошуку потрібної інформації); розвиток особистості учня, підготовка до комфортного життя в умовах інформаційного суспільства (розвиток комунікативних здібностей, формування інформаційної культури, умінь здійснювати опрацювання інформації); виконання соціального замовлення (підготовка інформаційно грамотної особистості, здійснення профорієнтаційної роботи в галузі фізичної культури).

Варто зазначити, що застосування ІКТ позитивно впливає на засвоєння теоретичних аспектів дисципліни фізична культура в основній та середній школі. Зокрема, в учнів підвищується мотивація до занять фізичними вправами, інтерес до вивчення історії виникнення ігрових видів спорту (волейбол, баскетбол тощо).

Отже, використання інформаційно-освітніх технологій відкриває для вчителя нові можливості у викладанні свого предмета, що дозволяє підвищити результативність навчання, інтелектуальний рівень учнів, прищепити навички самонавчання, саморегуляції, самоорганізації, полегшити вирішення практичних завдань.

Список використаних джерел

1. Москаленко Н. В., Борисова Ю. Ю., Сидорчук Т. В., Лядська О. Ю. Інформаційні технології у фізичному вихованні : [навч. посібник] / Дніпропетровськ : Інновація, 2014. 127 с.
2. Нова українська школа концептуальні засади реформування середньої школи. Міністерство освіти і науки України. 2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

Попков Б. І.,

старший викладач кафедри тактики

та загальновійськових дисциплін,

Інститут Військово-Морських Сил Національного

університету "Одеська морська академія", м. Одеса

УДК 37.013

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ CLIL В ЕКОЛОГІЧНУ ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ

Багато дискусій розгортається навколо того, чи має бути єдина концепція екологічної освіти судноводіїв. З одного боку, діяльність судноводіїв специфічна та регульована нормативними документами. Проте з іншого боку, на думку авторів, екологічні знання дуже різновекторні, оскільки всі екологічні проблеми є комплексними і виникають на перетині суспільних, природничих, лінгвістичних і технічних знань, тому не може бути якогось одного навчального курсу "Екологія". Тому формування екологічних знань та екологічної свідомості потребує міждисциплінарного підходу. Зокрема пропонуємо розглянути у дослідженні сучасну методику предметно-мовного інтегрованого навчання (Content and language integrated learning) як один із шляхів реалізації міждисциплінарної інтеграції.

Проблема використання CLIL в Україні відносно нова, але в контексті реформування вищої освіти, глобалізації освітнього процесу можна говорити про актуальність цього підходу у вітчизняних закладах вищої освіти. Методика CLIL (Content and Language Integrated Learning) – це методологія інтегрованого викладання дисципліни та іноземної мови. Підхід ґрунтується одночасно на двох аспектах: навчальній дисципліні та іноземній мові, що уможливорює їхнє одночасне вивчення [4].

Інтегроване предметно-мовне навчання рекомендовано Європейською комісією для використання у ЗВО. Так, досліджуючи теоретико-методологічні засади методика CLIL у навчанні офіцерів Т. Брик, Н. Лебошина звертають увагу на те, що метою CLIL є формування у студентів когнітивної/академічної мовної компетентності шляхом інтеграції їхнього попереднього досвіду й інтересів у

відповідній предметній області. В основі методики інтегрованого предметно-мовного навчання знаходяться 4 компоненти: Content (зміст), Communication (спілкування), Cognition (пізнання), Culture (культура) в теорії діє принцип 4 "C" [1].

З метою ефективного впровадження методики CLIL науковцями були розроблені пріоритетні напрями щодо реалізації підходів та моделей міждисциплінарної інтеграції, а саме:

1. Створення міждисциплінарних педагогічних тандемів і кластерів.
2. Педагогічна система підтримки навчання на заняттях за професійно спрямованими дисциплінами.
3. Педагогічна система підтримки предметного навчання на заняттях з іноземної мови.
4. Формування міждисциплінарних тем та проектів.
5. Розробка профільних курсів іноземною мовою, інтегрованих в зміст профільної освіти [1].

Науковець Н. Кононенко займалася дослідженням особливостей використання та висвітлення практичних питань технології CLIL у навчанні фізики. Вона вважає, що цей підхід є перспективним у формуванні двомовного навчального середовища вивчення фізики, розвиває критичне мислення, творчий потенціал, підвищує мотивацію здобувачів. Окрім того, CLIL не потребує додаткових годин навчання і може бути реалізована як частина загальної програми [2]. Зазначимо, що у навчанні CLIL зміщується акцент на викладачів, вони потребують знань з навчальної дисципліни, в цьому випадку фізики, навичок цільової мови (наприклад, англійської) та вміння використовувати відповідні практичні педагогічні уміння. Тобто ця інноваційна методика значною мірою підвищує не тільки рівень здобувача, але й педагогічний, лінгвістичний та предметно-методичний рівень викладача.

Досліджуючи CLIL-технології у підготовці майбутніх інженерів, Ю. Соболев вважає, що завдяки цьому підходу стає можливим отримання нових знань, опрацювання фахової інформації, професійне спілкування, тобто вирішення будь-яких питань, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю, а також може стати альтернативою методикам мовного занурення в умовах навчання. Ю. Соболев ділиться власним досвідом впровадження цієї методики на кафедрі електричних апаратів. Так, викладання технічних дисциплін вибірково проводиться в групах технічного перекладу, імпортування тем і виконання курсових, дипломних проектів. Причому викладання за методикою CLIL здійснюється в групах, що нараховують двадцять процентів від загального студентського контингенту і відібрані за конкурсною основою як правило, після закінчення обов'язкової іншомовної підготовки наприкінці третього семестру. Тобто перехід від традиційного курсу англійської мови до інтегрованого навчання вимагає спеціально скоригованого підготовчого етапу навчання [3].

Існує низка варіацій щодо імплементації методології предметно-мовного інтегрованого навчання. Тому наступним є питання впровадження методики CLIL у професійну підготовку судноводіїв для формування їхньої екологічної свідомості.

Досліджуючи реалізацію методики CLIL у підготовці судноводіїв, науковці О. Фролова, С. Барсук діляться власним професійним досвідом та наочно демонструють міждисциплінарну інтеграцію дисциплін з англійською мовою: модулі "Типи вантажів" ("Types of Cargoes") / "Типи морських суден" ("Types of Ships") інтегруються з дисципліною "Теорія конструкції судна" ("Theory of Ship Arrangement"); модулі "Навігаційні виклики" ("Navigation Challenges") з дисципліною "Навігація"; модулі "Особисті вміння та якості в управлінні екіпажем" ("Personal Skills and Qualities in Crew Management"), "Communication and Briefings", "Human Factor" з дисципліною "Maritime Resource Management" та ін. О. Фролова, С. Барсук наводять приклади 12 морських дисциплін, у яких реалізуються міждисциплінарні зв'язки [5] (табл. 1).

Таблиця 1

Міждисциплінарна інтеграція між професійними морськими дисциплінами та англійською мовою [5]

№	Професійна дисципліна	Зміст інтегрованих модулів морської англійської мови
1	Теорія конструкції судна / Theory of Ship Arrangement	Types of Cargoes / Types of Ships
2	Вахта на мостіку / Bridge Watchkeeping	Procedures Crew and Its Tasks Bridge Procedures
3	Охорона праці / Occupational Safety	Personal Safety Aboard
4	Екологічні дослідження / Environmental Studies	Marine Pollution
5	Навігація / Navigation	Aids to Navigation Underway
6	Управління судном / Ship Handling	Underway Navigation Challenges
7	Радіонавігаційні прилади та системи / Radio Navigational Devices and Systems	Bridge Equipment
8	Навігаційні інформаційні системи / Navigational Information Systems	Bridge Equipment
9	Вантажні перевезення / Cargo Transportation	Bulk Cargo Handling Liquid Cargo Handling Heavy-Lift Cargo Handling Container Cargo Handling Dangerous Cargo Handling
10	Метеорологія та океанографія / Meteorology and Oceanography	Meteorology for Safe Navigation
11	Океанські шляхи світу / Ocean Passages of the World	Around the World
12	Управління морськими ресурсами / Maritime Resource Management	Personal Skills and Qualities in Crew Management Communication and Briefings Human Factor

Оскільки фокусом нашого дослідження є саме екологічна складова, зупинимося більш детально на міждисциплінарних зв'язках та можливостях реалізації методики інтегрованого предметно-мовного навчання CLIL екологічних дисциплін та окремих тем (модулів) англійської мови. Окремо науковці розробили спецкурс, який безпосередньо пов'язаний із захистом навколишнього середовища у судноводінні – "зелений"

модуль ("green" module) та представили цей матеріал на трьох рівнях – проблеми навколишнього середовища, запобігання забрудненню нафтою, дії щодо запобігання забрудненню [6] (табл. 2).

Таблиця 2

Зміст "зеленого" модулю ("green" module) [6]

Проблеми навколишнього середовища	Запобігання забрудненню нафтою	Дії щодо запобігання забрудненню
Джерела забруднення MARPOL Особливі зони	Додаток 1 SOPEP Комунікація з охорони навколишнього середовища Очищення після розливу нафти	Додаток 2 Додаток 3 Додаток 4 Додаток 5 Вивіз сміття Додаток 6 Управління баластними водами

Отже, розробляючи цей курс для судноводіїв науковці мали на меті опанування здобувачами наступних завдань: 1) пояснювати причини забруднення моря; 2) описати дії судноводія при розливі нафти; 3) вміти пояснити інформацію у Правилах MARPOL Додатків I-VI. Бачимо приклад впровадження технології CLIL, що дозволяє здобувачам оволодіти фаховою термінологією, матеріалом щодо навколишнього середовища у судноводінні, навички комунікації, навички роботи у надзвичайних ситуаціях, роботу у команді та ін. Міждисциплінарна інтеграція показує, що процес формування особистісних якостей майбутніх судноводіїв відбувається на основі об'єднання певних частин екологічної підготовки в одне складне утворення, в якому у подальшому формуються взаємозв'язки, які ускладнюються, переплітаються і визначають розвиток якостей, необхідних для формування екологічної свідомості.

Список використаних джерел

1. Брик Т. О., Лебошина Н. В. Використання CLIL (інтегрованого предметно-мовного навчання) у формуванні та розвитку вмінь іншомовного професійного спілкування майбутніх офіцерів у вищих навчальних закладах. Молодий вчений. № 5.1 (69.1), 2019 р. С. 41–43.
2. Кононенко Н. Використання CLIL технологій в процесі навчання фізики URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/327107866.pdf> (дата звернення 31.07.2023).
3. Соболю Ю. О. Предметно-мовне інтегроване навчання в технічному університеті. Наукові записки. Серія "Філологічна". Вип. 33. С. 319–320.
4. Coyle D., Hood Ph., Marsh D. CLIL Content and Language Integrated Learning. CUP, 2010, 182 p. URL: https://assets.cambridge.org/97805211/30219/excerpt/9780521130219_excerpt.pdf (дата звернення 31.07.2023).
5. Frolova O., Barsuk S. CLIL: Integrating Profession-Focused Subjects and Maritime English URL: http://rep.ksma.ks.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/244/1/Frolova_CLIL.pdf (дата звернення 31.07.2023).

6. Kudryavtseva V., Barsuk S. and Frolova O. Enhancing Green Skills in Maritime English Course. International Association of Maritime Universities Conference, Batumi 20-21 October, 2022. URL: http://rep.ksma.ks.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2345/1/Kudryavtseva%2c%20Barsuk%2c%20Frolova_enhancing%20green%20skills.pdf (дата звернення 31.07.2023).

Черкас О. А.,

УДК 37.018.4

канд. фіз.-мат. наук, доцент,
доцент кафедри управління в транспортній галузі,
Дунайський інститут Національного університету
"Одеська морська академія", м. Ізмаїл

СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НАВЧАННЯМ (LMS) МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ У МОРСЬКІЙ ГАЛУЗІ

Системи управління навчанням (LMS) – це платформи, призначені для того, щоб допомогти викладачам керувати освітніми курсами онлайн. Вони надають викладачам єдину платформу для забезпечення доступу до матеріалів курсу в Інтернеті, включаючи зміст уроків, завдання та оцінки. LMS використовуються для оптимізації онлайн-навчання у навчальних закладах. LMS дозволяє викладачам створювати цифрові курси, що включають різні типи контенту, такі як навчальні програми, лекції, мультимедійні файли та розподіляти завдання серед студентів [1].

Найбільш ефективні платформи LMS: Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams, Open edX.

Адаптація систем управління навчанням (LMS) для математичної освіти у морській галузі передбачає створення спеціалізованих курсів та контенту, що відповідають унікальним потребам морських фахівців. Наведемо кілька прикладів математичних модулів та курсів LMS, адаптованих для морського сектора:

1. Курс "Математичні основи судноводіння".

Мета: Навчити майбутніх судноводіїв математичним принципам та розрахункам, необхідним для навігації.

Зміст:

- розрахунки швидкості, часу та відстані;
- розрахунки широти та довготи;
- розрахунок плавання судна з ортодромії;
- математичні розрахунки у морській астрономії.

Інструменти: Інтерактивні карти та навігаційні симулятори для практики.

2. Модуль "Стійкість судна та диферент".

Мета: допомогти морським фахівцям зрозуміти розрахунки стійкості та диферента судна.

Зміст:

– розрахунок центру тяжкості та центру плавучості;
– критерії стійкості судна;
– рекомендації щодо розподілу навантаження та вантажно-розвантажувальних робіт.

Інструменти: Віртуальне моделювання стійкості судна для практичних занять.

3. Модуль "Оптимізація вантажної логістики".

Мета: Навчити проводити оптимізацію вантажно-розвантажувальних робіт математичними методами.

Зміст:

– лінійне програмування розподілу вантажів;
– алгоритми розміщення контейнерів;
– портова логістика та теорія масового обслуговування.

Інструменти: Інтерактивне програмне забезпечення для оптимізації завантаження вантажів.

4. Курс "Морський фінансовий аналіз".

Ціль: розвинути у менеджерів морської галузі навички фінансового аналізу.

Зміст:

– розрахунок тимчасової вартості грошей;
– аналіз прибутків та збитків з транспортної діяльності;
– оцінка ризиків та фінансове моделювання.

Інструменти: програмне забезпечення для фінансового моделювання та тематичні дослідження.

5. Курс "Погода та розрахунки маршрутів".

Мета: Навчити проводити аналіз погоди та оптимізацію маршрутів математичними методами.

Зміст:

– прогноз погоди та інтерпретація;
– алгоритми маршрутизації для економії палива;
– розрахунки висоти хвиль та стану моря.

Інструменти: API-інтерфейси даних про погоду та програмне забезпечення для оптимізації маршрутів.

6. Курс "Економіка рейсу та управління витратами":

Мета: викладання економіки та управління витратами, характерними для морських операцій.

Зміст:

– розрахунок вартості перевезення;
– бюджетування та фінансове планування рейсів;
– аналіз доходів та витрат.

Інструменти: програмне забезпечення для роботи з електронними таблицями для фінансового моделювання.

Ці приклади демонструють, як можна налаштувати LMS для підвищення якості математичної підготовки фахівців морської галузі.

Список використаних джерел

1. Dias, S. B. and Diniz, J. A. and Hadjileontiadis, L. J. Towards an Intelligent Learning Management System Under Blended Learning: Trends, Profiles and Modeling Perspectives. – Springer International Publishing, 2013. – 235 p. – ISBN 9783319020785.

Чупрінова Н. Ю.,

УДК 37.013

канд. філол. наук, доцентка,
доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія Національної
гвардії України, м. Харків

Севрук І. І.,

канд. філол. наук, доцентка,
доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія Національної
гвардії України, м. Харків

Соколовська Ю. В.,

канд. іст. наук, доцентка,
доцентка кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національна академія Національної
гвардії України, м. Харків

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ В НОВІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ ФОРМУВАННЯ SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В сучасних умовах підготовки офіцерів Національної гвардії України набуває все більшої актуальності проблема формування soft skills ("м'яких навичок"), компетентностей, які не є вузькоспеціалізованими, що пов'язані з суто військовим виміром професійної діяльності, а компетентностей, спрямованих на здатність ефективно взаємодіяти у парадигмі вертикальної (командир-підлеглий) і горизонтальної (рівні за рангом) моделей взаємовідносин всередині військового колективу. Крім цього, soft skills ("м'які навички") реалізуються у межах налагодження оптимальних соціальних взаємодій з різноманітними соціальними групами й з іншими військовими структурами сектору безпеки й оборони України як у мирний час, так і під час війни у межах виконання службових та службово-бойових завдань.

Soft skills майбутніх офіцерів НГУ можуть бути представлені як сукупність трьох груп професійно обумовлених навичок/компетентностей, а саме: комунікації, управління й особистої ефективності, що у поєднанні постають як показник військового лідерства.

Формування soft skills у новій освітній парадигмі потребує змін в технологіях та форматі взаємодій викладача та курсантів. Необхідно змінити традиційну трансляцію знань від викладача до курсантської аудиторії на створення і самостійне здобуття цих знань курсантами під час взаємодії у форматі "суб'єкт – суб'єктних" відносин. Доступність і висока швидкість обміну знаннями часто дає змогу бути більш успішним не тому, хто більше знає, а тому, хто швидше і краще шукає, ідентифікуючи, аналізуючи і створюючи інформацію[2].

Сучасний етап інтеграції освіти України у європейський освітній простір передбачає розробку і впровадження інноваційних освітніх систем і технологій.

Закон України "Про вищу освіту" серед основних завдань вищих навчальних закладів передбачає "забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності" [1]

Інноваційні технології навчання спрямовані на зростання творчої складової освіти, активізації ролі всіх суб'єктів навчального процесу, зміцнення творчо-пошукової самостійності тих, хто навчається. У зв'язку із цим особливої актуальності набули концепції проблемного та інтерактивного навчання, пов'язаного з використанням комп'ютерних систем.

Інтерактивне навчання є однією з моделей комунікативних технологій, яка спрямована на діалог між суб'єктами освітнього процесу під час обміну інформацією. У цій системі взаємовідносин викладач не транслює знання, не виступає керівником процесу їхнього здобуття, він стимулює дослідницько-пізнавальну, пошукову діяльність здобувачів освіти, скеровує її на набуття практичного досвіду, формуванню soft skills майбутніх офіцерів НГУ.

Однією з таких інноваційних моделей інтерактивного навчання, яка спрямована на розвиток soft skills є модель навчання "Перевернутий клас" (Flipped Class). Ця модель виступає одним з механізмів реалізації змішаного навчання, що набуває все більшої актуальності у вітчизняній освітянській практиці за умов війни. Проте, на наш погляд, ця модель інноваційного інтерактивного навчання буде набирати силу і у післявоєнний період у зв'язку з тим, що вона спрямована на розвиток самостійності, свободи, креативного підходу під час набуття знань здобувачів освіти, формуванню soft skills ("м'яких навичок").

Модель "Перевернутого класу" ґрунтується на необхідності курсантів самостійно опанувати у позааудиторний час (під час самопідготовки) нові знання в онлайн-середовищі, зокрема, навчальні відеоматеріали, інформаційні ресурси для опрацювання нового навчального матеріалу або закріплення старого з подальшим обговоренням, закріпленням і рішенням творчих навчальних завдань під час аудиторного заняття. Ця інноваційна модель навчання кардинально змінює роль викладача під час освітнього процесу: він перетворюється з джерела трансляції знань на помічника – консультанта та координатора. Роль курсантів також змінюється: з пасивних спостерігачів (об'єктів навчання) вони перетворюються на активних суб'єктів навчання, які несуть відповідальність за отримані знання, спрямовують навчальний процес, шукають практичне застосування отриманій інформації, вчаться працювати у команді.

Під час формування soft skills майбутніх офіцерів варто звернути увагу на виклад навчального матеріалу з елементами проблемності. Робота над певною проблемою розвиває у майбутніх офіцерів здатність до критичного мислення, яке завдяки його основним функціям (аналітичність, асоціативність, логічність, системність, самостійність) можна вважати підґрунтям для використання інтерактивних методів.

У формуванні soft skills майбутніх офіцерів ефективними є такі методи, як: дебати, дискусії, круглі столи за результатами перегляду відеоматеріалів або за проблемними питаннями.

Метод проєктів забезпечує спрямованість навчання на самостійну діяльність здобувачів вищої освіти, що сприяє самостійному пошуку інформації, її аналізу й обробці, умінню застосовувати власні знання для вирішення завдань, від реалізації проєкту до самоконтролю та самооцінки, формує здатність планувати й управляти часом, працювати автономно.

Ще одним ефективним методом формування "м'яких навичок" / компетентностей є рольові ігри та моделювання ситуацій соціальної взаємодії під час виконання службових та службово-бойових завдань. Гра – це водночас і сукупність норм, які забезпечують стабільність буття, і школа соціалізації, готовність до непередбачуваних ситуацій у військово-професійній діяльності, а також у різноманітних життєвих ситуаціях. Саме ця особливість гри дає змогу майбутнім офіцерам знайти спосіб поєднання емоційного та раціонального компонентів, формувати емоційний інтелект, стресостійкість, примирити тенденцію до самоствердження з тенденцією підкорення соціальним обмеженням.

Одним з ефективних шляхів продовження формування soft skills майбутніх офіцерів НГУ, а також водночас перевірки рівня набуття комплексу компетентностей військового лідера є військове стажування. Військове стажування виступає останнім етапом підготовки майбутніх офіцерів. Проведення військового стажування спрямовано на закріплення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей під час виконання функціональних обов'язків за відповідними посадами у військових частинах (установах, організаціях) НГУ та інших формуваннях, які підпорядковані державним органам виконавчої влади в Україні [3].

Так, за умов широкомасштабної агресії росії проти України, реалізації стратегічного курсу України на приєднання до НАТО та ЄС, сектору безпеки й оборони України необхідні компетентні фахівці, що володіють лідерськими навичками – комунікативними, управлінськими, навичками особистої ефективності, які формуються протягом життя, але значна їхня частка розвивається під час навчання у ВВНЗ в умовах нової освітньої парадигми, спрямованої на набуття soft skills ("м'яких навичок"), що впливають на успішне виконання військово-професійної діяльності офіцерів НГУ.

Впровадження інноваційних технологій навчання та нових моделей взаємодії між суб'єктами освітнього процесу є важливим чинником формування soft skills офіцерів НГУ у сучасному ВВНЗ.

У освітньому просторі сучасної вищої військової школи повільно здійснюється перехід від трансляційної (лекційно-семінарської) до інноваційної моделі, яка включає концепції проблемного та інтерактивного навчання.

Послідовна робота у цьому напрямку сприяє ефективному виконанню офіцерами Національної гвардії України службових та службово-бойових завдань, що передбачає конструктивну соціальну комунікацію, здатність до професійної і соціальної адаптації та самореалізації, спроможність ефективно діяти в команді, ініціативність, креативність, уміння ухвалювати рішення та нести за них відповідальність, конструктивно розв'язувати проблеми та врегульовувати конфлікти.

Список використаних джерел

1. Закон України про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3062-20>.
2. Мар'яно Я., Картель Т., Зайцева О., Сивокін Г. Діалогічне навчання англійської мови як засіб формування іншомовної мовленнєвої компетентності майбутніх. *Лінгвістична підготовка студентів нефілологічних спеціальностей вищих навчальних закладів у контексті болонського процесу та загальноєвропейських рекомендацій з вивчення, викладання та оцінювання мов* : матеріали VII Між-нар. наук.-метод. конф., м. Одеса, 6–7 жовт. 2016 р. Одеса, 2016. С. 172–177.
3. Про затвердження Інструкції про порядок організації і проведення військового (флотського) стажування, навчальної, виробничої, ремонтної, корабельної та інших видів практики курсантів (слухачів, студентів) вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів вищих навчальних закладів : наказ Міністерства оборони № 5 від 12 січня 2016 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/an/807/RE28321.htm.

Яцюта М. С.,
аспірант кафедри професійної освіти,
Київський міжнародний університет, м. Київ

УДК 37.025

ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ ПІДЛІТКІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Завданням розвитку підліткового та юнацького віку є формування світогляду і цілісної картини світу, для ефективного процесу навчання та сприйняття нової інформації. Одним з факторів впливу формування цінностей на нову особистість є навчальний процес оскільки більшість свого часу дитина проводить саме за навчанням та розумінням свого місця. Ми розглянемо як розвивається формування цінностей у процесі навчання. Формування цінностей і ціннісних орієнтацій повинно бути невід'ємною складовою навчально-виховного процесу [1, с. 88].

У процесі навчання людина дізнається багато про світ який її оточує. В неї виникають звички, заборони, переваги, формування факторів, що впливають на

поведінку, позиції. Вони починають формуватися ще у першій соціально-педагогічній групі у дитсадку, і якщо частина цих понять виникає через соціум та спілкування то інша частина, завдяки засвоєнню інформації від педагогів та вчителів. Це формування продовжується і в шкільні періоди і в студентські. Цінності професійної спрямованості, цінності розвитку та пізнання це все прями формування що виникають завдяки навчальному процесу.

Для досягнення позитивної динаміки в будівництві правильних цінностей дня дітей важливо налагодити наступні аспекти, а саме, організація виховного процесу в колективі, правила виховного процесу узгоджені та комплексно сформовані з батьками, реалізація у процесі особистісно орієнтовного, діяльнісного системного, творчого та компетентнісного підходів до дитини та підлітка.

На мою думку формування правильних цінностей у процесі навчання важливо дотримуватись наступних етичних аспектів:

- повага гідності прав і свободи людини;
- розвиток громадянської свідомості та відповідальності;
- повага до культурної різноманітності;
- визначення поняття демократії, справедливості, рівності та верховенства права;
- розвиток навичок критичного мислення;
- розвиток навичок співпраці та командної роботи;
- формування здорового та екологічного способу життя;
- статеве виховання та виховання гендерної рівності.

Тільки ці аспекти що повинні формуватися з дитсадка та початкової школи та продовжуватись на протязі всього навчання формують здорові цінності у дітей та підлітків.

Етико-естетичний підхід розглядає поняття "цінність", як інтеграцію таких значень:

- характеристики зовнішніх якостей речей та предметів, що виступають об'єктом ціннісного ставлення;
- якості людини, суб'єкта ставлення до зовнішніх речей та предметів;
- відносини між людьми, спілкування, завдяки чому цінності стають загально значущими [2 с. 464].

Основні мотиви правильного виховання зазначені у матеріалах Міністерства освіти і Науки України. Їх основу складає перелік ціннісних орієнтирів та приклади проявів тих чи інших цінностей в освітньому середовищі, зокрема: гідність, рівність, справедливість, толерантність, турбота, чесність, довіра, верховенство права, нетерпимість до корупції та фаворитизму, патріотизм, еколого-етична цінність, лідерство та самореалізація і звичайно соціальна відповідальність [3].

Також значна увага приділяється думці І. Бех він розглядає національні цінності у тісному поєднанні з національною ідеєю та національним ідеалом, наголошуючи на тому, що це взірць досконалості, ідеальний образ українця з певним способом мислення, сукупністю якостей, що спроможний використати їх як засіб для поліпшення свого життя і життя інших [4, с. 244].

Кожне розглянуте дослідження та положення вірне, також не зважаючи на основні затвердження Міністерства освіти України, всі можна вдосконалювати та розвивати. Головне досліджувати питання та правильно формувати потреби підростаючого покоління.

Новий період вимагає нових підходів до соціального розвитку учнів, формування нових життєвих цінностей та мотивів для діяльності. Оскільки на основі цих засад формується успішна особистість, з правильно поставленими цінностями що впливають на її життєвий успіх. Дуже важливо удосконалювати процеси навчання, та формувати саме здорові цінності учнів, оскільки інколи навчальний процес формує напроти негативні цінності, травматичний досвід, спогади, психологічні травми, що породжує не правильні ідеї і як результат не ефективні для суспільства тенденції.

Список використаних джерел

1. Галяс И. А. Ценностные ориентации личности лидера в условиях современного транзитивного общества / И. А. Галяс / Філософська антропологія. Вісник СевНТУ. зб. наук. пр. – Севастополь: Вид-во СевНТУ. – 2010. – С. 88.

2. Столович Л. Н. Красота. Добро. Истина: Очерк истории эстетической аксиологии /Л. Н. Столович. – М.: Республика, 1994. – 464 с.

3. "Ціннісні орієнтири сучасної української школи". URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentation-Roman-Stesichin.pdf> (дата звернення 19.06.2023).

4. Бех І. Д. Особистість у сьайві духовності: монографія / І. Д. Бех. – Київ – Чернівці : "Букрек", 2021. – 244 с.

СЕКЦІЯ 3. ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

.....

SECTION 3. PRESCHOOL EDUCATION

Євтушик-Стариш Л. І.,

здобувачка вищої освіти,

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна

академія ім. Тараса Шевченка, м. Кременець

УДК 371.2

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ МІЖ
ЗАКЛАДАМИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ І ПОЧАТКОВОЮ
ШКОЛОЮ В МЕЖАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Особливості організації наступності між закладами дошкільної освіти і початковою школою в межах територіальної громади в умовах воєнного стану в Україні – це складне та актуальне питання, яке потребує уваги та співпраці всіх зацікавлених сторін.

Наступність визначається як "послідовність і системність у розміщенні навчального матеріалу, зв'язок і узгодженість ступенів, і етапів навчально-виховного процесу", що "забезпечується методично і психологічно обґрунтованою побудовою програм, підручників, дотриманням послідовності руху від простого до складнішого в навчанні та організації самостійної роботи учнів і взагалі всією системою методичних засобів" [2, с. 227]. Зрозуміло, що наступність між закладами дошкільної та початкової освіти зумовлюється попередніми етапами, ступенями розвитку, які визначають теперішнє й орієнтують на майбутнє.

Указом Президента України "Про продовження строку дії воєнного стану в Україні" (затверджено Законом № 3057-IX від 02.05.2023) внесено зміни щодо продовження строку дії воєнного стану в Україні з 05 години 30 хвилин 20 травня 2023 року строком на 90 діб.

Організація освітнього процесу під час воєнного стану в Україні – це новий виклик для усіх працівників дошкільної та початкової освіти. Важлива роль в організації наступності між закладами дошкільної та початкової освіти належить територіальним громадам.

Територіальна громада – це:

1) жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями;

2) добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр [1, с. 249].

Проаналізувавши сайт Міністерства освіти і науки України, з'ясовано, що роль територіальної громади в забезпеченні наступності між закладом дошкільної освіти та початковою школою полягає в створенні умов для неперервності здобуття освіти, цілісного розвитку особистості та плавного переходу дитини від закладу дошкільної освіти до початкової школи. Вирішенню вище вказаного сприяє забезпечення територіальною громадою узгодженості освітнього процесу, сприяння співпраці між педагогами, батьками та дітьми, організація методичної роботи щодо наступності дошкільної та початкової освіти, і не менш важливо в умовах воєнного стану в Україні – облаштування укриттів, які відповідатимуть критеріям надійності, безбар'єрності та енергоефективності. Важливо, щоб з боку обласних військових адміністрацій був регулярний моніторинг безпекової ситуації в громадах, а рішення про формат навчання (онлайн, офлайн чи змішане, в дистанційних школах) приймали в громадах.

Для прикладу, повноваження Заболотівської територіальної громади Ковельського району Волинської області щодо забезпечення наступності між закладами дошкільної та початкової освіти включають: забезпечення доступності та якості дошкільної та початкової освіти на своїй території; створення та фінансування закладів дошкільної та початкової освіти; здійснення контролю за дотриманням законодавства в сфері освіти; сприяння розвитку громадської участі в управлінні освітою.

Зауважимо, що саме наступність є основною умовою функціонування будь-якої системи навчання й виховання, а її порушення освітньому процесі призводить до зниження його ефективності. Вчителі початкової школи повинні точно й повно враховувати набуті дитиною в дошкільному віці: компетентності, її особистісні якості, досвід та цілеспрямовано продовжувати лінії попереднього розвитку.

В умовах воєнного стану в Україні, наступність повинна передбачати врахування вихователями закладу дошкільної освіти та вчителями початкової школи особливості психологічного стану дітей, які по-різному переживають стрес, тривогу, страх, невпевненість, демонструють боязливість та замкнутість, несміливо йдуть на контакт з іншими, навіть з однолітками тощо. З огляду на вище вказане, слід у закладах освіти забезпечувати батькам та їхнім дітям емоційну підтримку, організовувати своєрідний адаптаційний період, толерантне та доброзичливе ставлення педагогів до дітей та їхній родин. А батькам в свою чергу – з повагою ставитися до вихователів закладів дошкільної освіти та вчителів початкової школи, спільно взаємодіяти заради майбутнього своєї дитини, забезпечення безпечних та комфортних умов навчання та виховання кожного в умовах воєнного стану та тих небезпек, що можуть

виникати та впливати на освітній процес. Важливо, що за таких умов адаптація дитини до школи, виконання нею ролі учня відбуваються з найменшими труднощами, а сформовані в закладі дошкільної освіти елементи навчальної діяльності забезпечують підвищення ефективності навчання першокласника.

Постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 2023 року № 782 затверджено тривалість 2023/2024 навчального року з 1 вересня 2023 р. до 28 червня 2024 року. Також наголошено, щоб обласні та Київська міська військова адміністрація за участю засновників закладів загальної середньої освіти забезпечили організацію початку навчального року залежно від безпекової ситуації в кожній окремій адміністративно-територіальній одиниці [3]. Наразі управлінцям в сфері освіти варто обрати найбільш оптимальну та безпечну форму організації освітнього процесу в умовах воєнного стану, тому уряд спільно з Міністерством освіти і науки України продовжують розробляти низку документів в сфері дошкільної та загальної середньої освіти для покращення та розширення нормативно-правової бази, якою можуть керуватись управлінці в сфері освіти в умовах воєнного стану в Україні.

Зауважимо, що в умовах воєнного стану в Україні загострилися усі проблеми наступності (проблеми, що виникають при переході учнів з одного рівня освіти на інший) між закладами дошкільної та початкової освіти. В означених умовах територіальні громади повинні ще більше спрямовувати зусилля на задля покращення матеріально-технічної бази, укриттів (або їхньої організації) та закупівлі обладнання для організації дистанційного навчання тощо. Також вирішення вище вказаного відбувається шляхом розробки та реалізації стратегії розвитку освіти в межах загальної стратегії розвитку громади, сприяння громадському контролю за дотриманням стандартів освіти, поглиблення співпраці між закладами дошкільної та початкової освіти, громадськими організаціями тощо.

Отож, знання особливостей забезпечення наступності між закладами дошкільної освіти і початковою школою в межах територіальної громади в умовах воєнного стану в Україні – актуальне завдання сьогодення, від якого залежить успіх реалізації наступності в освіті загалом.

Список використаних джерел

1. Засторожнікова І. В., Самофалов Д. В. Публічне управління реформуванням початкової освіти в ОТГ. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*". 2019. № 4 (68). С. 249–254.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 400 с.
3. Постанова "Про початок навчального року під час воєнного стану в Україні". URL: Про початок навчального року під... | від 28.07.2023 № 782 (rada.gov.ua) (дата звернення: 11.08.2023).

Konovaliuk, A.,

Second-year student, Kyiv National
University of Technologies and Design, Kyiv

Kugai, K.,

Associate Professor of the Department
of Philology and Translation, Kyiv National
University of Technologies and Design, Kyiv

METHODS OF TEACHING PRESCHOOL CHILDREN

Most small children are restless and very active, so sometimes it is difficult to interact with them. Of course, they like active rest and movement more than reading or calligraphy. So it is often difficult for them to concentrate on such tasks, because the material seems completely uninteresting and boring to them. That is why teachers in preschool education use different teaching methods to draw children's attention to different sciences. And I will talk about some of them later.

The purpose of the work is to analyse some methods of teaching preschool children.

Teaching children basic life skills is not too easy, because all children are different and need special attention and an individual approach to each of them.

According to the sources of knowledge, teaching methods are divided into verbal, visual and practical. The first method consists in the spoken language of a teacher, for instance:

1. Explanation. That is, the teacher explains to the child something that he cannot understand independently.

2. Briefing. That is, the task is explained into detail to the children and materials are provided for its implementation.

Conversation. It involves the formation of a dialogue between the teacher and the child [3].

The visual methods include observation and demonstration. The first of them is the main method of learning, because it helps to analyze, compare and draw conclusions. And the demonstration expands children's knowledge and helps to develop their language, as well as improves the ability to perceive and understand what is depicted [2].

Practical methods, in turn, are aimed at interaction directly between the teacher and the child, for example:

– exercise and games. That is, constant repetition of certain actions, controlled by the teacher;

– experiments. Certain tasks that children perform independently are aimed at consolidating knowledge and skills [3].

There are also such popular methods as "Reggio Emilia Method" and "Waldorf Method". The first method was developed in Italy and is aimed at giving the child the opportunity to take a place in society, because it forms relationship between children

and improves the communication. Therefore, children are encouraged to communicate through music or art [1].

Another method was created in Germany and is aimed at giving the child the opportunity to develop through imagination, because he must be able to create with its help. For this reason children are recommended to play games and create toys from improvised materials.

To conclude, we can say that such methods of teaching contribute to the all-round development of the child and help him learn and discover something new for himself, learn to communicate with others and generally to explore the world.

References

1. Different preschool teaching methods and techniques used worldwide. *Bachpan*. Retrieved from <https://www.bachpanglobal.com/blog/different-preschool-teaching-methods-techniques-used-worldwide>.

2. Naichni metody navchannia: Metodyka navchannia v haluzi doshkilnoi osvity [Visual teaching methods: Teaching methods in the field of preschool education]. *MyCounter*. Retrieved from <http://psih.pp.ua/naichni-metodi-navchannya-metodika-navchannya-i-vihovannya-v-galuzi-doshkilnoyi-osviti.html> [in Ukrainian].

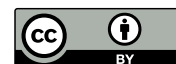
3. Pryiomy ta metody navchannia ditei u dytiachomu sadku [Techniques and methods of teaching children in kindergarten]. *Publish Україна*. Retrieved from <https://publish.com.ua/nashi-dni/prijomi-ta-metodi-navchannya-ditej-u-dityachomu-sadku.html> [in Ukrainian].

СЕКЦІЯ 4. ШКІЛЬНА ОСВІТА

SECTION 4. SCHOOL EDUCATION

Берлін В. Ю.,
здобувачка вищої освіти,
Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира
Винниченка, м. Кропивницький

УДК 372.851

ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ В НУШ

Діяльнісний підхід в математиці в НУШ сприяє активній взаємодії учнів із математичними завданнями. Учні розв'язують завдання, ставлять питання і шукають власні шляхи розв'язання, що сприяє поглибленню їхнього розуміння матеріалу.

Такий підхід є однією з основних стратегій організації освітнього процесу у Новій українській школі. Цей підхід передбачає переорієнтацію навчання, зміщення акценту від знань і запам'ятовування на розвиток творчого мислення, комунікативних та практичних навичок учнів.

Застосування діяльнісного підходу в НУШ є актуальним, саме цей підхід допоможе підготувати дитину до самостійного вирішення проблем, навчить працювати в команді, обґрунтовувати власну думку, формує відповідальність.

Видатний український педагог В. Сухомлинський діяльнісний підхід пов'язує зі становленням особистості. Він стверджує, що "використання різних форм, прийомів та методів у процесі освітнього процесу дає змогу створити не просто роботів, які виконують певні дії за заданими алгоритмами, а справжніх особистостей, що вміють обирати, оцінювати, мислити критично і діяти незвичайними способами" [1, 2].

Дослідження діяльнісного підходу охарактеризовано через розроблені теорії та концепції психологів, педагогів: концепція розвивального навчання Д. Ельконіном, В. Давидовим; теорія поетапного формування розумових дій П. Гальперіном, Н. Талізінною; теорія формування перцептивних дій А. Запорожцем; концепція проблемного навчання психологом Д. Богоявленським, Т. Кудрявцевою; дидактами – М. Даніловим, І. Лернером [1, 3].

Діяльнісний підхід в НУШ дозволяє використовувати математику в реальних життєвих ситуаціях. Учні навчаються застосовувати математичні концепції у повсякденному житті, що робить навчання більш корисним та змістовним.

Н. Григор'єва під діяльнісним підходом розуміє організацію та управління з орієнтованою на конкретні цілі навчально-виховною діяльністю учня в широкому контексті його повсякденної життєдіяльності. Вона вважає, що цей підхід враховує індивідуальні інтереси, плани майбутнього, ціннісні орієнтації, розуміння смислу освіти й виховання, а також особистий досвід учня, сприяючи формуванню його активної суб'єктності у навчальному процесі [2].

Згідно із зарубіжними дослідженнями з навчання молодших школярів, діяльнісний підхід розглядається як методика, що впроваджує інтегрований підхід, об'єднуючи різні рівні активності учнів і сприяючи всебічному розвитку особистості. В європейських країнах практика навчання молодших школярів поєднує діяльнісний підхід з елементами ігрового навчання. Концепція нової української школи також використовує цей досвід та інтегрує його в свої практичні реалізації [5, с. 63].

Паркер Р., Томсен Б. вказують на те, що діяльнісний підхід до навчання заснований на теоретичних концепціях психології, педагогіки та соціальних наук, таких як конструктивізм, соціокультурна теорія, теорія діяльності, теорія змінного взаємодії. Він відкриває нові можливості для розвитку учнівських здібностей та компетентностей, сприяє створенню стимулюючого та активного навчального середовища [5, с. 24].

Діяльнісний підхід бере свій початок із теоретичних положень праць Л. Виготського, О. Леонтьєва, П. Гальперіна, Д. Ельконіна [4, с. 53].

Впровадження технології діялісного підходу в навчальний процес можна обумовити тим, що виникає постійна потреба удосконалення навчання молодших школярів, пошук нових підходів, які допомагають мотивувати учнів. Згідно Державного стандарту початкової освіти основними принципами її розбудови є створення умов для повної реалізації здібностей, таланту, всебічного розвитку кожної людини; гуманітаризація; демократизація освіти; пріоритет загальнолюдських цінностей, формування компетентної особистості [3].

Діяльнісний підхід в освіті розглядається як спрямованість освітнього процесу на розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості, застосування теоретичних знань на практиці, формування здібностей до самоосвіти і командної роботи, успішну інтеграцію в соціум і професійну самореалізацію.

Технологія діялісного підходу сприяє персоналізованому навчанню, що дозволяє учням розвивати свої таланти та здібності, демонструвати високий рівень знань. Під час проведення уроків потрібно вчити учнів бути самостійними. Уже сьогодні очевидно, що таке навчання не лише робить уроки цікавими, а засвоєння знань успішним та ефективним, а також допомагає учням набути досвіду, полегшуючи вибір власної професії в майбутньому та успішну реалізацію в житті.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. Компетентність і компетенції у результатах початкової освіти: Початкова школа. 2010. Випуск № 9. С. 1–4.
2. Григор'єва Н. Діяльнісний підхід і ігрові методи навчання в умовах Нової української школи.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-п> (дата звернення: 01.08. 2023).
4. Доценко С. Реалізація системно-діялісного підходу на уроках математики. Педагогіка та психологія. Харків. 2016. № 55. С.52–63.
5. Паркер Р., Томсен Б. Діяльнісний підхід у школі. The LEGO Foundation. 2019. 75 с.

СЕКЦІЯ 5. ВИЩА ОСВІТА

SECTION 5. HIGHER EDUCATION

Halytska, O. B.,
PhD in Philology, Assoc. Prof.,
Assoc. Prof. of Department of German Philology,
Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk

UDC 378.14

MEINE TÄTIGKEIT ALS TUTORIN

Seit etwa 22 Jahren arbeite ich als Dozentin am Lehrstuhl für deutsche Philologie und bin dort seit 2019 als Tutorin tätig. Ich tutoriere acht Online-Kurse im Blended Learning Format und halte Online-Vorlesungen im Rahmen des Projektes von Universität Vechta "Ukraine digital: Studienerfolg in Krisenzeiten sichern (2022)". Ich biete selbst auch Workshops und Webinare, virtuelle Treffen zum Erfahrungsaustausch an und teile in Artikeln gerne mein Wissen zu den Bereichen DACH, DaF-Unterricht digital [1; 2].

Dadurch eignete ich mich verschiedene Kompetenzen: Sachkompetenz (Fachwissen), Selbstkompetenz (eigenes Verhalten validieren), Sozialkompetenz (Kommunikation, Moderation) und Methodenkompetenz (Arbeitsorganisation, Begleitung). Im Verlauf dieses Jahres habe ich über diese Kompetenzen nach Otte (2002) [3] erfahren. Ich weiß als Lehrkraft und Tutorin, dass der Erfolg von meinem persönlichen authentischen Auftritt, von meiner Wechselwirkung mit den Studierenden abhängt. Entscheidend für den Tutorierungserfolg, für mein Erfolg, ist, wie ich die Studierenden dabei unterstütze, ob ich immer ansprechbar bin, ob ich alle Äußerungen der Studierenden ernst nehme und sofort adäquat reagiere, ob ich konstruktiv, effektiv und klar kommuniziere.

Meine Hauptaufgabe ist es, das Gefühl des Alleinseins verschwinden zu lassen. Dabei geht es mir vor allem darum, meine Studierenden zu animieren und mit Spaß einfach ins Tun zu kommen.

Ich bin bereit, zu sehr unterschiedlichen Zeiten am Tage zu arbeiten (eventuell auch nachts). Ich kann mich und meinen Tagesablauf gut organisieren. Meine Aufgaben plane ich zielgerichtet: ich setze dabei Prioritäten und behalte den Überblick. Ich sollte darauf achten, dass meine Studierenden durch die Online-Situation auf Moodle-Plattform nicht überfordert werden.

Mein persönliches Erfolgsergebnis ist dann, wenn meine Studierenden motiviert sind, Aufgaben termingerecht abgeben, wenn sie auch die Aufgaben erledigen, die sie nicht besonders mögen, wenn sie aktiv partizipieren.

Besonders wichtig für meine erfolgreiche ZOOM-Kommunikation ist meine Stimme bzw. Sprechgeschwindigkeit, Sprachmelodie, Sprechtonhöhe, Sprachbeherrschung. Denn in der Stimme sind meine positiven Emotionen und gute Laune erkennbar.

Meine größten Herausforderungen sind eigentlich die Medienkompetenz (Navigationstechniken, Beherrschung verschiedener Kommunikationswerkzeuge) und klares, eindeutiges, konstruktives Feedback.

Ich kann sicher mit PC-Programmen umgehen und beherrsche die E-Mail und Internetnutzung. Ich kann Kommunikationsmedien (Foren in Netzwerken, auf Moodle, Chat, Zoom-Konferenzen, VC) sicher setzen. Aber ich kenne nicht jedes Werkzeug des virtuellen Raumes genau und kann nicht immer es gemeinsam mit digitalen Medien variabel einsetzen. Ich bin in der Lage, meinen Studierenden bei technischen Problemen sog. erste Hilfe anzubieten.

Rückmeldung ist einer der wirkungsstärksten Einflussfaktoren für eine Förderung von Lernprozessen. Ich versuche, wirklich alle Beiträge zu kommentieren, Feedback zu geben oder einfach zu signalisieren, dass ich den Beitrag gelesen habe. Aber manchmal fehlt es mir an Kreativität. Natürlich habe ich eine Auswahl von Beispielen, wie die Rückmeldungen strukturiert werden könnten. Aber manchmal schreibe ich bei verschiedenen Studierenden Ähnliches. Darum im Laufe der zertifizierten Schulungen "Online Tutorieren" (Goethe-Institut Berlin, 2023) und "Kombinierte Fortbildung für DLL-Trainer*innen" (Fortbildungszentrum Amman Goethe-Institut, 2023) achtete ich darauf besonders stark. Besonders hoch schätzte ich den Austausch in einer lockeren Atmosphäre mit unseren Tutor*innen, Christiane Bolte-Costabiei, Stefan Häring, Alexa Hausner, Natia Tevzadze, und anderen Fachkolleginnen (wichtig ist auch das Voneinander-Lernen).

Ich lehre aus der Praxis für die Praxis und setze mich für lustvolles Studieren ein. Mein Motto ist: Studieren kann und soll SPAß machen. Das ist das Ziel für mich. Ich möchte lebendige, sofort umsetzbare Übungen für virtuelle Lernformate sinnvoll einsetzen. Das ist die beste Motivation für Studierende.

In der Ukraine herrscht der KRIEG! Der Krieg macht mir und meinen Studierenden Angst. Die derzeitige Lage in der Ukraine ist deprimierend: Schreckliche Bilder in den TV-Nachrichten. Darum ist noch ein Ziel für mich: Ich muss mich um mentale Gesundheit meiner Studierenden kümmern. Aus diesem Grund sollte ich noch als "Psychotherapeutin" sein: die Studierenden weinen viel und überall und ich muss sie beruhigen. Jeden Tag sehen wir viele tote ukrainische Soldaten auf Social Media, wir lesen über Kinder, die gestorben sind. Trotzdem sollten wir uns damit auseinandersetzen. Was kann ich selbst tun? Einfach da zu sein und zuzuhören, den Studierenden Ruhe und Sicherheit zu vermitteln, Zeit, Aufmerksamkeit und Mitgefühl zu schenken.

Literatur

1. Halytska, O. (2021). Aus der Praxis – für die Praxis. In *Germanistik und Herausforderungen der Zeit: Interdisziplinarität, Internationalisierung und Digitalisierung*: матеріали XXVIII Міжнар. наук.-практ. конф. Асоціації укр. германістів (pp. 68–70). Львів: ПАІС.

2. Halytska, O., Lozytska, M. (2022). The Main Directions of Information and Communication Technologies Implementation in the Process of Teaching German to Students of Philology. *Information Technologies and Learning Tools*, 88(2), 56–73. <https://doi.org/10.33407/itlt.v88i2.4686>.

3. Otte, M. (2002). Der Trainer als Moderator: das Trainerbild im Wandel? In U. Bernath (Hrsg.), *Online Tutorien Beiträge zum Spezialkongress „Distance Learning“ der AG-F im Rahmen der LEARNTEC 2002* (pp. 21–32). Retrieved from <http://oops.uni-oldenburg.de/volltexte/2002/573/pdf/beronl02.pdf>.

Гудирева О. М.,
канд. фіз.-мат. наук, доцент,
доцент кафедри судноводіння
Херсонська державна морська
академія, м. Херсон

УДК 37.018.4

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ВНЗ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність проблеми. Відповідно до Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану" та статті 571 Закону України "Про освіту" здобувачам освіти, які в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану в Україні чи окремих її місцевостях, оголошених у встановленому порядку (особливий період) були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду *гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі* або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників [1].

Отже, дистанційне навчання в умовах воєнного стану стало альтернативою очному навчанню у багатьох ВУЗах України, особливо тих які були вимушено тимчасово переміщено у інші міста країни.

Мета статті – розкрити особливості дистанційного навчання здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. У "Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти", затвердженому наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115 дистанційне навчання характеризується як "...організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій..." [2, с. 1].

Організація освітнього процесу за дистанційною формою (дистанційне навчання) – це ціла система, спосіб та технологія навчання.

Ця система навчання включає в себе комплекс освітніх послуг, надаваних здобувачам вищої освіти за допомогою спеціалізованого інформаційного середовища, яке зручно та доцільно використовувати в навчальному процесі, наприклад Zoom, яке базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (Internet-зв'язок) та основним достоїнством якого є можливість одержувати знання, консультації, допомогу у ведучих викладачів – фахівців у тій чи іншій галузі, незалежно від того географічного місця, у якому знаходяться учасники навчального процесу і моменту часу.

Цей спосіб навчання – навчання на відстані, при якому викладач і курсант фізично віддалені від друг від друга в просторі й (або) у часі, але вони мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів сучасної комп'ютерної техніки та Internet. Дистанційне навчання дозволяє підготувати фахівця, рівень кваліфікації якого задовольняє найвищим світовим стандартам. Суттєва відмінність дистанційного навчання – нова організація освітнього процесу, що базується на принципі *самостійного* навчання курсанта.

Ця технологія навчання базується на принципах відкритого навчання, широко використовує мережеві технології та віртуальні мультимедійні навчальні програми різного призначення. Сукупність інформаційних технологій забезпечує:

- доставку здобувачам вищої освіти основного обсягу досліджуваного матеріалу;
- інтерактивну взаємодію здобувача вищої освіти з викладачами у процесі навчання;
- надання здобувачам вищої освіти можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного навчального матеріалу;
- надання можливості оцінки знань і навичок здобувачів вищої освіти, отриманих у процесі навчання.

Дистанційне навчання характеризується високим професіоналізмом, прагненням до співробітництва, самоствердженням і високим рівнем комунікації з курсантами та колегами. Для нього характерне різке підсилення соціально-значущих мотивів: ділового, пізнавального, співробітництва, самореалізації й розвитку, самоствердження і комунікативності, внаслідок використання відкритого і комп'ютерного навчання та сучасних засобів комунікацій.

Дистанційне навчання набуло широких масштабів в усьому світі 2020 року через пандемію COVID-19, коли аудиторні заняття у навчальних закладах було тимчасово припинено. За період локдауну і викладачі і курсанти набули значного досвіду та практичних навичок в такому навчанні. Але локдаун це досить короткочасне. В Україні з 24.02.2022, коли відбулося повномасштабне воєнне вторгнення Російської федерації, багато навчальних закладів вимушено перешли на довготривале дистанційне навчання. В першу чергу це стосується навчальних закладів, які були вимушено тимчасово переміщено у інші міста країни.

Згідно з наказом МОНУ Херсонську державну морську академію (ХДМА) разом з Відокремленим структурним підрозділом "Морський професійний

коледж Херсонської державної морської академії" тимчасово переміщено (згідно з наявною ліцензією на освітню діяльність, сертифікати про акредитацію, свідоцтва про атестацію) до Одеси. Освітній процес проходить дистанційно та згідно з встановленим графіком, а видача документів – відповідно до чинного законодавства України. Вимушені заходи діють до завершення воєнного стану.

Тому у ХДМА виникла негайна потреба переводити усі ланки навчального процесу на новий рівень цифризації діяльності та переходу до корпоративізації комунікацій і відносин між викладачами, викладачами та курсантами, а також між адміністрацією та викладачами і курсантами. Це потребувало створення корпоративного захищеного мережевого сервісу. Такий сервіс було створено і він постійно вдосконалюється. Можливості корпоративного сервісу значно оптимізують роботу усіх ланок ХДМА, дозволяючи отримувати звіти та різноманітні дані у розрізі кожної освітньої програми, кожного здобувача чи викладача. Таким чином, ХДМА пропонує сучасну якісну освіту і функціональні цифрові сервіси та платформи.

Виклики воєнного стану, вносять свої корективи в систему дистанційного навчання. Методика проведення дистанційних занять ще знаходиться у процесі становлення, а принципи дистанційного навчання та його особливості стали серйозними викликами для педагогічного середовища.

Зростає актуальність проблем, пов'язаних з:

- вибором інтернет-платформ і комунікаційних онлайн сервісів та інструментів для організації освітньої діяльності курсантів;
- організацією саме індивідуального навчання, коли курсанти, через об'єктивні причини (відсутність інтернет-зв'язку, електроенергії, обстріли та т.і.), не можуть бути присутніми на он-лайн парах за розкладом і вимушені самостійно опановувати навчальний матеріал;
- вдосконаленням володіння викладачами методами навчання специфічними для дистанційної освіти.

В ХДМА у якості комунікаційного онлайн сервісу та інтернет-платформи для організації освітньої діяльності курсантів обрано Zoom та Lms Moodle.

Zoom – програма для організації відеоконференцій, яка розроблена компанією Zoom Video Communications. Вона надає сервіс відеотелефонії, який дозволяє підключати одночасно достатньо велику кількість пристроїв. В Академії розгорнуто корпоративну мережу Zoom-акаунтів на 137 викладачів. Наразі, вихід в ZOOM вже відбуватиметься через корпоративні акаунти, створені на сервісі ХДМА, як і всі внутрішні комунікації.

Дані щодо роботи в Zoom збираються на сервері та можуть виводиться як статистичні відомості щодо діяльності.

Доступ до персональних кімнат-конференцій викладачів організовано у середовище Lms Moodle як посилання на Google-таблицю розкладу. Доступ до редагування цієї таблиці є лише у диспетчерів факультетів. У таблиці побудовано розклад із посиланнями на особисті кімнати викладачів у Zoom. Викладач перед початком роботи заходить через власний акаунт у Zoom та запускає конференцію. Курсанти потрапляють виключно через розклад.

Слід відмітити, що доступ до розкладу мають лише визначені користувачі, аутентифікація проходить через середовище Lms Moodle. В цьому середовищі також розроблено сайт дистанційного навчання, за допомогою якого здійснюється організація саме індивідуального навчання курсантів.

Повноцінна дистанційна робота передбачає доступ усіх учасників освітнього процесу, зокрема курсантів та викладачів, до інтернету, наявність технічного забезпечення (комп'ютер, ноутбук, планшет, смартфон тощо), а також володіння викладачами технологіями дистанційного навчання.

Викладачі ХДМА досить швидко, ще у ковідні локдауни, опанували електронні засоби навчання та різні технології дистанційного навчання. Це був нелегкий процес зміни власної, відпрацьованої методики навчання, пошуку та застосування нових методів та форм навчання які дали змогу досягти обов'язкових результатів навчання.

Викладачі ХДМА здійснюють дистанційне навчання в різних режимах: синхронному, асинхронному [2, с. 1] та біхронний [3, с. 201] часто поєднуючи ці види навчання.

У ХДМА за основний взято синхронний режим роботи, який передбачає одночасне підключення усіх учасників навчального процесу в реальному часі за розкладом. Але повітряні тривоги, відключення електроенергії, Internet-зв'язку унеможливають проведення занять у синхронному режимі роботи. У такому випадку всі учасники освітнього процесу переходять у біхронний чи асинхронний режими роботи.

Відмінність біхронного режиму роботи полягає в тому, що курсанти за можливості, підключаються до занять за розкладом в реальному часі, а у випадку настання форс-мажорних обставин переходять до асинхронного режиму але мають змогу підключитись в реальному часі до заздалегідь запланованої консультації або співбесіди з викладачем, яка додається у розклад як додаткова консультація індивідуальна або групова. Курсант має можливість перегляду відеозапису лекції, практичного заняття, консультацій, які проводив викладач. Такі відеозаписи зберігаються на платформі як додатковий навчальний матеріал.

Важлива особливість асинхронного режиму – весь навчальний матеріал попередньо поданий викладачем сайті дистанційного навчання на платформі Lms Moodle. Він доступний курсантам або одразу весь, або частинами, послідовно, за умови проходження того чи іншого навчального модуля. Надання доступу до наступної частини, за умови виконання послідовних кроків чи завдань курсантом, здійснює викладач. Таке поступове оволодіння курсантом навчальним матеріалом дозволяє йому працювати індивідуально, у зручний час, з найбільш зручною швидкістю. Викладачу теж зручно направляти та корегувати навчання курсанта, а також контролювати процес оволодіння їм навчальним матеріалом.

Висновки. Організація якісного довготривалого дистанційного навчання вищому навчальному закладі, зокрема у ХДМА, в умовах воєнного стану – складний і дуже важкий процес. Систематична кропітка робота педагогічного колективу ВУЗа щодо впровадження й удосконалення сучасних технологій дистанційного навчання в освітній процес дає змогу досягти позитивних результатів навчання, та надати курсантам ХДМА сучасну якісну освіту.

Перспективною подальших наукових досліджень ми вважаємо розкриття особливостей дистанційного навчання у вищому навчальному закладі морського профілю.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про освіту": редакція від 6.04.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти: затверджено наказом МОН від 8 вересня 2020 року №1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>.

3. Куриш, Н. К. (2021). Впровадження біхронного режиму онлайн-навчання в закладах післядипломної педагогічної освіти. Педагогічні науки: теорія та практика. 3 (39), 199–204. https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2022-01/pedagogics.journalsofznu.zp_.ua_3_2021_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf#page=199.

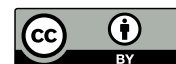
Забіяка І. М.,

канд. пед. наук, доцент,

доцент кафедри іноземної та української філології,

Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

УДК 37.07

ЗАРУБІЖНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Неможливо не акцентувати увагу на ефективності вищої професійної освіти, невід'ємним елементом якої є постійне проведення оцінки його якості. Розгляд зарубіжного досвіду дозволить зрозуміти, наскільки дані методики оптимальні для України, і які кроки необхідно зробити на шляху до якісної вищої освіти.

Розглядаючи методики оцінювання вищої освіти, варто зазначити, що основними авторами даному процесі з європейської сторони є Європейська Асоціація Університетів, Європейська Мережа із Забезпечення Якості Вищої Освіти, Європейська Комісія, Національний Союз Студентів Європи, а також національні агенції та асоціації, університети та міністерства.

В США основна роль відводиться самим університетам, причому у багатьох є власні оціночні центри та незалежні оціночні організації [2].

Основними методами оцінювання є оцінка, акредитація, аудит та рейтингування. Розглянемо більш детально кожен із методів [1]:

1. "Оцінка" – у глобальному сенсі термін забезпечення якості, проте, досить часто вона розглядається паралельно до інших методів, таких як, наприклад, аудит. На Заході поширені кілька видів оцінки. Першим можна виділити "оцінку предмета" – вона акцентується на якості певного предмета, як правило, по всіх програмах, де цей предмет викладається. Другим – "Оцінка програми" – вона фокусується на діяльності в рамках навчальної програми. Третій – "оцінка

навчального закладу" – тут вивчається якість роботи закладу освіти, його організація, фінансові питання, управління, матеріально-технічна база, а також викладацька та дослідницька робота. Останній вид – "оцінка теми" – вивчає якість або практику конкретної освітньої теми, наприклад, консультація студентів. Найбільш поширеною і найбільш використовуваною в Європі і США є оцінка програм і закладу освіти" [1].

2. "Акредитація" – останнім часом особливо активно впроваджується в Європейській системі забезпечення якості освіти, зокрема у Німеччині, Норвегії та Нідерландах. Необхідно відмітити, що оцінка та акредитація – це різні речі. У звіті Європейській Мережі з Забезпечення Якості Вищої Освіти за 2001 рік, акредитація була охарактеризована за такими ознаками: акредитація повинна визнавати або не визнавати, що теж можливо, що програма університету чи він сам відповідають вимогам стандарту. Також акредитація включає в себе оцінку на основі рейтингу, дані ґрунтуються на критеріях якості та завжди "двійкові" – це завжди або "так", або "ні". Останнім часом акредитація отримала особливе поширення: у Німеччині акредитуються нові освітні програми, це дозволяє, на думку Європейській Мережі з Забезпечення Якості Вищої Освіти, зробити інститути гнучкішими у створенні нових програм; у Нідерландах функціонує Національна Організація з Акредитації, яка займається зовнішньою оцінкою університетів [1].

3. "Аудит" – метод, у межах якого мають бути оцінені сильні та слабкі сторони механізмів, що забезпечують якість освіти, які поширені в закладі освіти, який оцінюється. Робиться це в основному для того, щоб забезпечити моніторинг та покращити діяльність ЗВО, викладання та організацію. Традиційно аудит найбільш поширений у Великій Британії та Ірландії [1].

4. "Ранжування" є елементом оцінки, під час якого порівнюються результати за предметами, програмами, закладами освіти або темами. Це, на думку Європейської Асоціації Університетів, веде до постійного обміну позитивним результатами та досягненнями. Це найбільш новий та метод у межах оцінювання [1].

Засадничими принципами на яких будується оцінювання, є самостійність та незалежність від держави та інших ЗВО у виборі процедур оцінки, застосування самооцінки, зовнішньої оцінки експертами та опублікування звіту. У рамках Європейської системи оцінки якості ця модель отримала назву "чотириступінчата".

Одне з найскладніших питань у часі проведення оцінки – це проблема вибору освітніх індикаторів та систем показників. Система розробки показників та критеріїв така ж, як при розробці показників в економічній чи соціальній сферах.

Проблема освітніх індикаторів полягає у складності визначення критеріїв якісної освіти, оскільки немає прямих показників, що вказують на ефективність або неефективність цього процесу. Тут необхідно враховувати дані і щодо студентів, і щодо науково-педагогічного складу. Індикатори зазвичай групуються за показниками умов здійснення освітньої діяльності (концепція і стратегія закладу освіти, кадри, освітні ресурси), показниками процесу (управління ЗВО, зміст освітніх програм, соціальна інфраструктура); показниками результату

(якість підготовки бакалаврів, магістрів, рівень працевлаштування, ефективність науково-дослідницької діяльності) [3].

Таким чином, основними способами оцінки в рамках американської системи освіти є оцінка ЗВО професійними експертами, оцінка через спеціалізовану акредитацію та самооцінка, а в рамках Європи – це оцінювання та акредитація, часто з боку державних агентств, таких як Фінська рада з Оцінки вищої освіти, Національний комітет з питань Оцінка Франції і т. д.

Систематичний аналіз зарубіжних методів оцінки вищої професійної освіти дає можливість розробити методики та впровадження їх в систему оцінювання вищої професійної освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. The Danish Evaluation Institute "Quality procedures in European Higher Education", An ENQA survey, ENQA Occasional Papers 5. European Network for Quality Assurance in Higher Education, Helsinki. URL: <http://www.enqa.eu/wpcontent/uploads/2013/06/procedures.pdf>.

2. European Association for Quality Assurance in Higher Education. Standards and guidelines for quality assurance systems in the European region of higher education. URL: <http://new.bstu.by/~opo/data/eustand.pdf>.

3. Паризьке комюніке. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/Новини/2018/06/06/12/paris-communiqueenua2018.pdf>.

Кривенко І. П.,

УДК 378.147

канд. пед. наук, доцент кафедри
медичної і біологічної фізики та інформатики,
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця, м. Київ

Чалий К. О.,

д-р фіз.-мат. наук, PhD в інженерії,
професор, професор кафедри медичної
і біологічної фізики та інформатики,
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця, м. Київ

СТІЙКА МЕТОДОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВИХ НАВИЧОК ЩОДО E-HEALTH НА ЕТАПІ ЗДОБУТТЯ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Цифрові навички наразі є ключовими для досягнення кращих соціально-економічних результатів для більшості спеціалізацій, що знаходить своє відображення і пріоритетне визначення у сучасних програмах розвитку та

освітніх стандартах багатьох країн на найближчі роки. Поява таких новацій як цифрове громадянство (digital citizenship), цифрові споживачі (digital consumers), цифрове врядування (digital governance), електронна система охорони здоров'я (e-health), електронна торгівля (e-commerce), електронна безпека (cyber security), інтернет речей (Internet of things), аналітика великих даних (big data), штучний інтелект (artificial intelligence), віртуальна і доповнена реальність (virtual and augmented reality) тощо радикально трансформуює усі галузі економіки. Стрімкий розвиток цифрових технологій викликає нагальну необхідність у визначенні стратегій для ефективного цифрового розвитку сучасних фахівців, інвестуванні у формування цифрових навичок для кращих соціально-економічних досягнень, набуття індивідуальних еволюційних переваг та забезпечення готовності до роботи у високотехнологічному середовищі.

Кабінетом Міністрів України з метою прискорення процесів цифрової трансформації в Україні, підвищення якості підготовки фахівців було схвалено Концепцію розвитку цифрових компетентностей громадян до 2025 року (розпорядження КМ України від 3 березня 2021 р. № 167-р). Серед планів заходів з реалізації цієї концепції передбачено розроблення рамок цифрової компетентності та рекомендацій щодо їх застосування для основних професійних груп за сферами діяльності, що забезпечить створення єдиних підходів до освітніх програм з розвитку та моніторингу цієї компетентності для різних категорій працівників. Такий підхід сприятиме підвищенню позиції України у міжнародних рейтингах, до якого відноситься індекс глобальної конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму за показником "Цифрові навички серед активного населення" та Індекс цифрової економіки і суспільства (DESI). Важливим орієнтиром з базової підготовки фахівців з цифрових технологій є фреймворки цифрової компетентності, створені міжнародними спільнотами для громадян (DigComp – The Digital Competence Framework for Citizens), освітніх організацій (DigCompOrg – European Framework for Digitally Competent Educational Organisations), споживачів (DigCompConsumers – The Digital Competence Framework for Consumers), освітян (DigCompEdu – European Framework for the Digital Competence of Educators). Вони стали взірцем для більшості європейських систем освіти і державного управління, які розробляють стандарти та навчальні програми для закладів освіти всіх рівнів.

Один з головних викликів, що сьогодні постає перед системою вищої медичної освіти, стосується модернізації підготовки лікарів з цифрових технологій у відповідності до сучасних вимог, міжнародних рекомендацій і рівня технологічного розвитку. Ключовими серед цифрових навичок у сфері охорони здоров'я є знання і вміння, що стосуються використання медичних інформаційних систем як компоненти електронної системи охорони здоров'я (e-

Health). Наразі сучасна e-Health є екосистемою інформаційних відносин учасників медичного середовища держави, які базуються на економічно ефективному та безпечному використанні інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на підтримку системи охорони здоров'я, включаючи медичні послуги, профілактичний нагляд за здоров'ям, медичну літературу та медичну освіту, знання та дослідження [1]. Важливим є визначення навчальних стратегій для якісного і стійкого формування цифрових навичок лікаря у сфері e-Health у відповідності до міжнародних стандартів, створення релевантних навчальних цілей та побудови сучасного змісту навчання, який у повній мірі охоплює і розкриває різні аспекти цифрової трансформації охорони здоров'я.

Базове формування цифрових навичок лікаря у сфері e-Health у закладах вищої медичної освіти передбачено при вивченні нормативної дисципліни "Медична інформатика" [2, 3]. У межах вивчення цієї дисципліни студенти ознайомлюються із теоретичними та практичними аспектами функціонування e-Health України та західно-європейських країн, засвоюють основні принципи побудови, функціональні компоненти та вивчають класифікацію медичних інформаційних систем (MIS). Передбаченим є огляд MIS, підключених до e-Health, та формування навичок роботи з найбільш поширеними MIS в Україні. З метою етапності формування цифрових навичок у сфері e-Health важливим є належне забезпечення варіативної компоненти навчання в освітніх програмах з охорони здоров'я. У зазначеному руслі доцільним є включення до варіативного компоненту окремої вибіркової дисципліни "Медичні інформаційні системи", яка забезпечить більш поглиблений розгляд теоретичних і практичних питань електронного здоров'я, особливостей ведення електронних медичних записів у MIS, розуміння бізнес-середовища для створення і використання електронних сервісів для пацієнтів та лікарів, опанування інструментами аналітики даних в охороні здоров'я, застосування сучасних технологій штучного інтелекту для діагностики та лікування в екосистемі цифрової пацієнто-орієнтованої клініки [4].

Системне поєднання нормативного та варіативного змісту освіти, який комплексно охоплює знання та вміння у сфері e-Health на додипломному етапі навчання у закладі вищої медичної освіти, визначає один з керівних принципів стійкості у формуванні сучасного фахівця охорони здоров'я, здатного працювати у динамічному високотехнологічному середовищі охорони здоров'я. Крім того, доцільним є включення на додипломному етапі навчання у закладі вищої освіти засобів неформальної освіти, зокрема, вебінарів, професійних тренінгів, майстер-класів, онлайн-курсів, що дозволить здобувачам освіти за необхідності оновлювати та поглиблювати свої знання щодо актуальних питань e-Health та цифрових інновацій в охороні здоров'я впродовж всього процесу здобуття медичної освіти.

Список використаних джерел

1. Система електронної охорони здоров'я України. Електронний ресурс: https://amer.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/e-Health-e-booklet_Ukraine.pdf
2. Чалий, О., Любчик, О., Чалий, К., Чайка, О., Кривенко, І., Гриценко, Н., Сисоєв, О. (2021). Викладання медичної і біологічної фізики та медичної інформатики в європейських університетах. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*, 68(3).
3. Chalyi, A., Sysoiev, O., Chalyy, K., Kryvenko, I., Kryshtopa, A., Koval, B. (2020). Synergetic principles of modernization of teaching natural disciplines forms in higher medical education. *The Modern Higher Education Review*, (5), 31-38.
4. Kryvenko, I., Hrynzovskyi, A., Chalyy, K. (2023). The Internet of Medical Things in the Patient-Centered Digital Clinic's Ecosystem. In: Faure, E., Danchenko, O., Bondarenko, M., Tryus, Y., Bazilo, C., Zaspá, G. (eds) *Information Technology for Education, Science, and Technics. ITEST 2022. Lecture Notes on Data Engineering and Communications Technologies*, vol 178. Springer, Cham.

СЕКЦІЯ 6. СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

SECTION 6. SOCIAL AND HUMANITARIAN SCIENCES

Савельєва О. Л.,

УДК 159.99

здобувачка вищої освіти,
Поліський національний
університет, м. Житомир
Науковий керівник:

Коломієць Т. В.,

канд. психол. наук, доцент,
Поліський національний
університет, м. Житомир

ДОСЛІДЖЕННЯ КЛІЄНТСЬКИХ УПОДОБАНЬ ПРИ ВИБОРІ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА

У сучасному суспільстві розуміння важливості психічного здоров'я та добробуту стає все більшою пріоритетною задачею. Зростання індивідуалізації та стресового середовища призводять до збільшення попиту на професійну психологічну підтримку. Тут на сцену виходить психолог-консультант – фахівець, який надає професійну допомогу та підтримку у вирішенні психологічних проблем і розвитку особистості.

Психолог-консультант – це професіонал, який має відповідну освіту, кваліфікацію та володіє усіма особистісними якостями й характеристиками, які є необхідними для провадження професійної діяльності такого виду. Його основна мета – допомогти клієнту зрозуміти свої проблеми, знаходити конструктивні рішення та досягати бажаних цілей. Він не тільки надає підтримку у складних життєвих ситуаціях, але і сприяє самопізнанню, особистісному росту та реалізації потенціалу особистості [1].

Роль психолога-консультанта в суспільстві неоціненна. Він є суттєвим зв'язком між науковими дослідженнями та практикою, допомагаючи перенести психологічні наукові теорії в реальне життя. Психолог-консультант займається підбором та використанням ефективних методів консультування, що базуються на дослідженнях у галузі психології. Він допомагає клієнтам зрозуміти свої емоції, переживання та поведінку, а також надає інструменти для ефективного керування ними [2].

Все більше людей звертаються до психологів-консультантів, щоб отримати підтримку і допомогу в різних аспектах свого життя. Вибір психолога-консультанта є важливим кроком у цьому процесі. Клієнти керуються різними факторами при виборі психолога-консультанта. Уподобання клієнтів впливають на основі певних

факторів. Для з'ясування ключових аспектів, які важливі для клієнтів при виборі психолога-консультанта, було здійснено комплексне дослідження [3].

Дослідження проводилося у два етапи. На першому етапі аналізувалися особливості професійної самопрезентації практикуючих психологів з їх професійних сторінок у соціальних мережах. Використовуючи метод експертних оцінок було виокремлено п'ять основних стилів самопрезентацій психологів-консультантів: "езотерик" = "неформальний стиль тексту + багато особистої інформації + нетрадиційні підходи"; "змістовний", або відсторонений = "короткий формальний текст + фактологічна інформація про професійні компетенції + когнітивно-поведінкова парадигма"; "колекціонер" = "багато особистої інформації + багато професійної"; "турботливий" = "багато уваги до клієнта + недирективні підходи"; "пихатий" = "неформальний стиль тексту + формальне фото високої якості + багато професійної інформації + багато особистої інформації + увага до потенційного клієнта + коучинг/тренінги".

На другому етапі, шляхом компіляції найбільш типових складових реальних текстів, було створено п'ять текстів-самопрезентацій ("езотерик", "змістовний", "колекціонер", "турботливий", "пихатий"), які пропонувалися досліджуванним для вибору лише одного, який максимально відповідає їх особистим критеріям вибору.

В дослідженні приймали участь особи, які мають психологічну освіту, тобто психологи, та особи, які не мають психологічної освіти, назвемо їх непсихологами.

Наше дослідження виявило, що психологи та непсихологи, мають різні критерії при виборі психолога-консультанта і обирають для себе фахівців з різними стилями самопрезентації. Психологи найчастіше обирають "турботливого" консультанта, уникаючи "пихатого". Непсихологи, натомість, найчастіше вибирають "лаконічного" психолога, орієнтуючись на відсутність зайвої та неприємної інформації.

У своєму виборі психологи звертають увагу на такі критерії, як освіта, саморозвиток, орієнтація на клієнта, тактовне ставлення, можливість ідентифікації з консультантом, симпатія та довіра. Вони також уникають зайвої стислості, подробиць, маркетингової інформації, інформації про сім'ю та езотеричних практик.

Непсихологи вибирають консультанта на основі наявності медичної освіти, переліку проблем та запитів, підходів та методів, лаконічності та зрозумілості тексту. Вони уникають нетрадиційних підходів, особистої інформації, інформації про сім'ю, надто довгого тексту, рекламних слоганів, гештальт-терапії, коучингу, надмірного самолюбівання та орієнтації на клієнта.

Що стосується віку та статі консультанта, як показує дослідження, як психологи, так і непсихологи віддають перевагу старшому за себе консультанту та тієї ж статі, що і вони самі. Деякі непсихологи також вибирають консультанта протилежної статі.

Загалом, психологи більше звертають увагу на особистісну інформацію та активну міжособистісну взаємодію з консультантом, водночас непсихологи орієнтуються на професійну і фактологічну інформацію та бачать себе як

пасивний об'єкт терапії та консультації. Цей розбіжний підхід може бути пов'язаний із знаннями та уявленнями про психотерапію та консультування, а також з масовою свідомістю, де психотерапія асоціюється з медициною, а немедичні методи та активна співпраця з клієнтом асоціюються з езотерикою та "кухонними розмовами".

Резюмуючи, можна звести фактори вибору психолога-консультанта (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори вибору психолога-консультанта

Критерії вибору	Психологи	Непсихологи
Освіта	важлива	Важлива
Саморозвиток	важливий	-
Орієнтація на потенційного клієнта	важлива	-
Тактовне та поважне ставлення до клієнта	важливе	-
Можливість ідентифікації з консультантом	важлива	-
Суб'єктивне почуття симпатії та довіри	важливе	-
Зайва стислість	негативний фактор	-
Зайві подробиці	негативний фактор	-
Маркетингова інформація	негативний фактор	-
Інформація про сім'ю	негативний фактор	-
Езотеричні практики	негативний фактор	-
Медична освіта	-	важлива
Перелік проблем та запитів	-	важливий
Список підходів та методів	-	важливий
Лаконічність та зрозумілість тексту	-	важлива
Нетрадиційні підходи	-	негативний фактор
Особиста інформація	-	негативний фактор
Інформація про сім'ю	-	негативний фактор
Надто довгий текст	-	негативний фактор
Рекламні слогани	-	негативний фактор
Гештальт-терапія	-	негативний фактор
Коучинг	-	негативний фактор
Надмірне самолюбубування	-	негативний фактор
Орієнтація на клієнта	-	негативний фактор

Отже, стиль самопрезентації психолога-консультанта може впливати на вибір клієнтів, а психологи та непсихологи мають різні пріоритети та уподобання при виборі консультанта.

Взагалі, успішний вибір психолога-консультанта залежить від здатності клієнта відчувати злагоду, відкритість і довіру у взаємодії з психологом. Клієнти шукають фахівців, які можуть надати їм якісну психологічну підтримку, підвищити самоповагу та допомогти зрозуміти себе краще.

У висновку, вибір психолога-консультанта є індивідуальним процесом і клієнти керуються різними факторами при знаходженні найбільш підходящого фахівця. Професійні навички, емпатія, стиль роботи та особистісні якості психолога-

консультанта є ключовими аспектами, які визначають уподобання клієнтів. Розуміння цих факторів може допомогти психологам-консультантам покращити свою практику і забезпечити задоволення потреб клієнтів у процесі консультування.

Список використаних джерел

1. Шевченко О. В. Вплив особистісних характеристик психолога-консультанта на вибір клієнтом психологічної допомоги // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. – 2017. – Випуск 16. – С. 247–256.

2. Шевченко О. В. Вплив статевої та вікової ідентичностей на вибір клієнтом психолога-консультанта // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. – 2019. – Випуск 18. – С. 191–200.

3. Шевченко О. В. Фактори, що впливають на вибір клієнтом психолога-консультанта // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. – 2018. – Випуск 17. – С. 208–217.

СЕКЦІЯ 7. ІНОЗЕМНІ МОВИ

SECTION 7. FOREIGN LANGUAGES

Boiko, O.,

UDC 372.881.1

estudiante de posgrado de segundo año,
Cátedra de la filología inglesa y linguodidáctica,
Zaporizhzhia National University,
la ciudad de Zaporizhzhia

LA IMPORTANCIA DEL APRENDIZAJE DE LA COMUNICACIÓN ESCRITA VIRTUAL DEL INGLÉS

Una de las competencias necesarias para la socialización, el compromiso cívico y la autorrealización de los alumnos de educación secundaria básica es la competencia comunicativa. El inglés es una de las asignaturas del ámbito de la lengua y la literatura que contribuye al aprendizaje basado en competencias. Según el modelo curricular de lenguas extranjeras de la NUS, la competencia comunicativa intercultural en lenguas extranjeras implica la capacidad de comunicarse en una lengua extranjera de forma oral y escrita[2]. Sin embargo, con la digitalización de todas las esferas de la vida, la comunicación y sus formas están cambiando.

Con la aparición y el desarrollo de las tecnologías de información, se ha creado la realidad virtual, que existe "aquí y ahora" con sus propias leyes, espacio y tiempo, así como características de comunicación. En su estudio, V. Shtanko equipara la importancia de la socialización virtual con las prácticas de la socialización real. Sin embargo, a diferencia de la comunicación real, en la comunicación por Internet no hay contacto audiovisual entre los participantes, ni restricciones sociales a la comunicación. Esto significa que una persona puede presentarse como desee a través de un avatar, un apodo, un juego de ordenador, un chat o comunidades en línea[3]. Sin embargo, a pesar de estos cambios en la comunicación, el objetivo de desarrollar la competencia comunicativa intercultural en la clase de las lenguas extranjeras no ha desaparecido de la Norma Estatal de Educación. La interacción en línea se ha añadido a las formas de comunicación oral y escrita.

Kozynets I. I. escribe en su obra que, aunque el diálogo de lenguas y culturas es cada vez más fácil en el entorno en línea, existe el problema de la correcta transferencia de información entre los participantes en la comunicación. La investigadora considera que las habilidades de comunicación virtual incluyen la capacidad de evaluar al interlocutor con la elaboración de un retrato psicológico, la comprensión y percepción de la información digital, la construcción de relaciones en línea, el desarrollo de una estrategia propia de comportamiento con los interlocutores virtuales, las habilidades de respuesta a las acciones de los interlocutores, así como las habilidades de autopresentación. Entre estas habilidades,

Inna Ivanivna incluyó la capacidad de expresar los propios pensamientos, la capacidad de comprender y aceptar la información, la capacidad de construir relaciones en línea y de desarrollar tácticas y estrategias individuales de comportamiento entre los criterios para evaluar el nivel de dominio de las habilidades de interacción en línea[1]. Además, un profesor de inglés puede establecer criterios ortográficos y gramaticales. Por ejemplo, la comunicación escrita virtual en inglés se caracteriza por las abreviaturas, el vocabulario diminutivo y caricaturesco, las formas verbales abreviadas, las abreviaturas y el incumplimiento de las normas de uso de mayúsculas: un profesor puede dejar inalteradas algunas de las características de la comunicación en línea, pero añadir el criterio de uso de mayúsculas al evaluar los trabajos escritos.

En su estudio, Lee, K. señala que la introducción de la comunicación escrita intercultural virtual en inglés ofrece a los alumnos más oportunidades de expresar sus opiniones, intereses o necesidades en comparación con los alumnos que sólo han tenido acceso al aprendizaje tradicional fuera de línea. El científico concluye que, la implementación de la comunicación en línea en las actividades educativas, hay que prestar atención a las implicaciones sociales y culturales de esta práctica[4]. Hoy en día, los profesores ucranianos ya practican activamente estos tipos de comunicación en línea como la videoconferencia, la mensajería instantánea, el correo electrónico y las redes sociales. Utilizando técnicas de escucha activa, vídeo, lenguaje y tonos adecuados y evitando la multitarea, los profesores pueden ayudar a los alumnos a mejorar sus habilidades de comunicación virtual.

Así pues, aunque con la llegada del Internet y el desarrollo de la comunicación virtual prevalece el pensamiento clip de los alumnos, lo que crea enormes problemas para el aprendizaje y la enseñanza, el ordenador e Internet son los medios necesarios para llevar a cabo las tareas de educación secundaria básica para desarrollar las destrezas de comunicación escrita virtual, también en inglés. El profesor sólo tiene que desarrollar criterios claros de comunicación o estructura de una tarea de escritura virtual, plazos de entrega y apoyar a los estudiantes en la realización de dichas tareas.

Lista de referencias

1. Kozynets I. I. Osoblyvosti virtualnoho spilkuvannia. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedagogika i psykholohiia*. 2016. Vyp. 2. S. 71–75.
2. Redko V. H., Shalenko O. P., Sotnykova S. I., Kovalenko O. Ya., Koropetska I. B., Yakob O. M., Samoiliukevych I. V., Dobra O. M., Kior T. M. Modelna navchalna prohrama "Inozemna mova 5-9 klasy" dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity. *Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy*. 2020. 42 s.
3. Shtanko V. I. Virtualnyi komunikatyvnyi prostir i problemy samoidentyfikatsii osobystosti. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Serii: Teoriia kultury i filosofiia nauky*. 2012. T. 1029(1), Vyp. 47. S. 5-12.
4. Lee, K. (2018). Implementing computer-mediated intercultural communication in English education: A critical reflection on its pedagogical challenges. *Journal of Computer Assisted Learning*. doi:10.1111/jcal.12275.

Шкворченко Н. М.,

УДК 372.881.1

д-р філол. наук, доцент,

завідувач кафедри романо-германської

філології та методики викладання іноземних мов,

Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса

РЕКОНСТРУКЦІЯ МОТИВАЦІЙНОЇ ЗОНИ КОНЦЕПТІВ ТОХІСІТУ / ТОКСИЧНІСТЬ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЛІНГВОКУЛЬТУРАХ

В англійській мові слово *toxic* вперше з'являється в 1660-ті роки. Воно походить від французького *toxique* і безпосередньо від пізньолатинського *toxicus* "отруений", від латинського *toxicum* "отрута", від грецького *toxikon (pharmakon)* "(отрута) для використання на стрілах", від *toxikon*, середнього роду від *toxikos* "що стосується стріл або стрільби з лука", а отже, до лука, від *toxon* "лук", ймовірно, від скіфського слова, яке також було запозичене в латинську мову як *taxis* "чужий/чужина".

Американський професор лінгвістики та давніх мов Калверт Уоткінс припускає можливе джерело в іранському *taxša-* "лук", від *PIE *tekw-* "to run, flee / бігти, тікати". Як іменник є відомим з 1890 р. Словосполучення "toxic waste / токсичні відходи" використовувались з 1888 р. у медицині і називались "toxin/токсин"; до 1955 року як "chemical or radioactive waste / хімічні або радіоактивні відходи".

Поняття *toxicity* позначає "state of being toxic / стан токсичності", зафіксовано з 1880 року і є похідним від "toxic" + -ity. Словотвірний елемент -ity, який утворює абстрактні іменники від прикметників і означає "стан або якість існування", походить від середньоанглійського суфіксу -ite, від старофранцузького суфіксу -ete (сучасний французький суфікс -ité) і безпосередньо від латинського суфіксу -itatem (називний -itas), який позначає стан або властивість, складається з -i- (від основи або сполучного слова) + загального абстрактного суфікса -tas. Отже, англійськомовне слово, що утворене на -ity, зазвичай означає *якість бути тим, що описує прикметник*, або конкретно приклад якості, або разом усі випадки; слово із компонентом -ism означає *умонастрій або разом усіх тих, хто його відчуває*.

У 1897 році французький поет Поль Валері пише лист письменнику Андре Жіду, в якому він використовує прикметник "trèstoxiques / дуже токсичний" із фігуральним значенням "médisans, dépréciateurs/наклепницький, зневажливий": "Jesuis entrain de lire de De Maistre – non sans plaisir. Lire ça et Stendhal si opposé, c'est excitant. Le fumet de l'ancienne politique me grise très bien. Il se trouve par hasard que sur l'époque 179... 184..., j'ai lu cinq ou six ouvrages très toxiques/ Я читаю Де Местра – не без задоволення. Читати це і Стендаля, що настільки відрізняється, захоплює. Аромат старої політики мене добре сп'янює. Випадково вийшло, що про період 179...184... я прочитав п'ять чи шість дуже токсичних робіт" [6]. Листування Поля Валері та Андре Жіда за період з 1890 до 1942 року було вперше опубліковано у 1955, лист, з якого взята цитата, датована 1897 роком. Таким чином, лексема "toxiques" була вжита великим володарем

слова Полем Валері у переносному значенні okazіонально, використовуючи подібність між отруйною речовиною, що отрує здоров'я, і отруйними словами, що отрують "життя".

У 1962 році американська письменниця Р. Л. Карсон вперше у книзі "Silent Spring" (укр. "Мовчазна весна") простежила токсичний вплив синтетичних пестицидів на дику природу і поведінку людей, започаткувала використання поняття "токсичність" як влучної метафори для впливу, який безпосередньо, але непомітно і незрозуміло, впливає на настрій, переконання і вчинки людини [5].

У 1985 році виходить у світ робота Ж. Калабрезе "Сприйнятливність до токсичних речовин: відмінності у чоловіків та жінок", у якій вперше було досліджено біохімічні і фізіологічні відмінності в токсичних реакціях між представниками різних статей, зокрема ступені токсичності для різноманітних неорганічних і органічних забруднень, ліків, оральних контрацептивів та ендогенних речовин (біохімія і фізіологія гормонів) [3].

У 2014 році в онлайн-словнику молодіжних слів та фраз англomовного сленгу "Urban Dictionary" фіксується лексема *toxic* для визначення групи людей із набором ознак негативної поведінки: "Toxic is a group of people who are rude and can't be nice. They are not true to people around them. They need an attitude check. Their personalities are so unappealing its make the people around them suffer and turn rude as well. Beware of toxics! Friend 1: omg that new girl is making all my friends turn on me. Friend 2: she is so toxic!" (March 13, 2014).

У 2018 році "Оксфордський словник англійської мови" обрав прикметник *toxic* як Слово Року, що найкраще описує настрій того року і має "стійкий потенціал" як термін із культурним значенням. Оксфорд заявив, що його дані свідчать про 45-відсотковий ріст пошуків слова *toxic* на своєму веб-сайті у 2018 році, що розпочалися з отруєння токсичними хімікатами колишнього російського шпигуна Сергія Скрипаля та його дочки у Великій Британії та з Сирії, де внаслідок нападу токсичної хімічної зброї загинуло щонайменше 40 людей і призвело до ракетного удару з боку США. Але дедалі частіша фраза *toxic environment* "токсичне середовище" не мала нічого спільного із забрудненням: люди шукали цю фразу у зв'язку з неприємним середовищем на робочому місці. Також вони протестували проти сексуальних правопорушень, нерівної оплати праці та дискримінації, або хотіли знати про токсичні стосунки, особливо пов'язані з рухом #MeToo проти сексуального зловживання та слуханням про підтвердження Бретта Кавано як судді Верховного суду США [4].

Етимологічні розвідки мотиваційної основи латинізованого поняття *токсичний* в українській мові показали спільність латинської основи "*toxicum*", яка використовується для утворення, наприклад, таких медичних термінів, як *токсикоз* та *токсикологія*. Термін "токсикоз" позначає "хворобливий стан, що виникає внаслідок дії на організм отруйних речовин" і який утворений на базі гр. *τοξικός* "отруйний (для стріл)", пов'язаного з *τόξον* "лук і стріли", очевидно, запозиченим зі скіфської мови (пор. перс. *taxš* "лук, стріла"); пор.: р. *токсикоз*, бр. *таксікоз*,

п. *toksykoza*, ч. *toxikosa, toxikoza*, слц. *toxikoza*, вл. *toksin*, болг. *токсикоза*, м. *токсин*, схв. *токсини* (мн.), слн. *toksin* (Етимологічний словник української мови. Т. 5, с. 592). Термін "токсикологія" позначає "науку про властивості отруту", *токсиколог*, *токсикологічний*; – р. болг. *токсикология*, бр. *таксікалогія*, п. *toksykologia*, ч. *toxikologie*, слц. *toxikologia*, м. *токсикологія*, схв. *токсикологія*, слн. *toksikologija*; науковий термін, утворений з основ лат. *toxicum* "отрута", що походить від гр. *τοξικόν* "отрута для стріл", і гр. *λόγος* "слово, розум, зміст" [1].

У свою чергу, український еквівалент *отруйний* походить від дієслова *труїти* псл. *trutī, trovŕ* "споживати, витратити, перетравлювати; труїти" пов'язане чергуванням голосних з ітеративом *traviti* "травити"; "перетравлювати(їжу); споживати; знищувати отрутою", бр. *травіць* "перетравлювати", *атрута* "отрута", др. *трути, трову* "тратити, *труїти, трыю* "тс.", п. *truć, truje* "труїти; знищувати; споживати", ч. (*trut', truju*) "труїти", слц. *trovit'* "тратити; споживати", нл. *tšuš, tšuju* "бути позбавленим, втрачати", болг. *тرویя* "отруюю", *отрџва* "отрута" м. *трује* "отруює", схв. *тرویати, тرویјем* "труїти", *отров* "отрута", слн. *trovati, trujem* "труїти", стсл. *травити, травлж* "поїдати"; (Етимологічний словник української мови. Т. 5, с. 656). Також розглядається походження поняття *отрута* від (*прутрут*) (*ент.*) "ведмедиця, *Arctia*" (гусінь), з огляду на отруйність волосяного покриття деяких видів гусені) [2].

Окрім свого початкового значення "toxic" щодо виснажливих або смертельних отрут, слово токсичний має певне переносне значення і може означати "надзвичайно жорстокий, зловмисний або шкідливий", що часто є *наміром*, коли описують людину як "токсичну".

Список використаних джерел

1. Бусел В. Т. *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (з дод. і допов.). Київ : ВТФ "Перун", 2005. 1728 с.
2. Івченко А. О. *Тлумачний словник української мови*. Харків : ФОЛІО, 2002. 543 с.
3. Calabrese E. J. *Toxic susceptibility: male/female differences*. Wiley, 1985. 336 pp.
4. Cambridge Dictionary. *Cambridge Advanced Learner's Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 10.07.2023).
5. Carson R. *Silent spring*. Boston : Houghton Mifflin, 2020. 64 p.
6. La Langue Francaise. URL: <https://www.lalanguefrancaise.com> (дата звернення: 03.06.2023).

СЕКЦІЯ 8. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

SECTION 8. PHYSICAL CULTURE AND SPORT

Внукова О. М.,

УДК 796.011

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання та здоров'я,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ

Пасіка В. А.,

здобувач першого рівня вищої освіти,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ

**ВПЛИВ СПОРТУ НА ФОРМУВАННЯ
ВОЛЬОВИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ**

У сучасних умовах війни заклади вищої освіти України мають не тільки забезпечувати формування необхідних компетентностей майбутніх фахівців, а і виховувати активних громадян-патріотів, які здатні до вольової регуляції своєї діяльності. Але до сьогодні українська вища освіта не має переконливої традиції щодо виховання молоді, зокрема, її вольових якостей.

Аналіз літератури показав, що проблемі волі та її формуванню присвячені праці багатьох вчених, наприклад, В. Селіванова, Е. Ільїна, А. Пуні, Б. Смірнова та інших. Науковцями найчастіше воля розуміється як психологічний механізм, який сприяє подоланню перешкод, як здатність людини діяти у напрямку свідомо поставленої мети, долаючи при цьому внутрішні перешкоди [1, с. 6]. Прояви волі особистості зумовлюються її вольовими якостями. В. Желанова охарактеризувала класифікацію вольових якостей Є. Ільїна [3, с. 99], за якою ці якості поділяються на дві групи: 1) цілеспрямованість, терплячість, завзятість, наполегливість; 2) сміливість, витримка, рішучість.

Вирішення проблеми виховання вольових якостей у студентів розглядається науковцями та педагогами-практиками насамперед у процесі занять фізичною культурою. Наприклад, Т. Кравченко, Т. Троценко, Н. Базилевич зробили висновок, що логіка процесу фізичного виховання й логіка виховання волі збігаються, тому що підпорядковані одним закономірностям і принципам [2, с. 15]. Але є підстави констатувати, що поза увагою залишилося проблема впливу спорту на формування у сучасної студентської молоді вольових якостей задля виховання їх патріотами України.

Наше дослідження проводилось за допомогою анкетування та усного опитування здобувачів першого рівня вищої освіти Київського національного університету технологій та дизайну, які навчаються за спеціальністю "Фізична культура і спорт". Вибірка становила 36 осіб із різних курсів (11 чол. (31 %) – 1 курс, по 9 (по 25 %) – 2-ий та 3-ій, 6 осіб (19 %) – 4-ий).

На запитання "Чи займаєтесь ви спортом?", – 30 респондентів (83,3 %) дали ствердну відповідь. 9 студентів із 30-ти займаються футболом, інші назвали такі види спорту: акробатика, важка атлетика, настільний теніс, спортивна гімнастика, плавання та інші. Це свідчить про те, що майбутні фахівці сфери фізичної культури і спорту переважно залучені до спорту. Особливо популярним у студентів є футбол.

На питання "Чи вважаєте ви себе вольовою людиною?", – 32 респонденти відповіли позитивно. Причому це зробили всі, хто займається спортом. Організованою людиною себе вважають 30 осіб, 28 із них – спортсмени. Разом з тим, вважають себе вольовими 32 особи (88,9 %). Ми таку неузгодженість між останніми відповідями пояснюємо тим, що деякі студенти не мають чіткого розуміння вольової людини. Під час усних опитувань ми отримали такі тлумачення даного поняття: 1) рішуча, 2) наполеглива, 3) цілеспрямована, 4) сумлінна. Але студенти ці якості зазвичай не поєднували.

На жаль, не дотримуються режиму дня 30,6 % респондентів, тобто, навіть частина тих, хто займається спортом. Роблять регулярно фізичну зарядку лише чверть опитаних, не роблять – 33 %, іноді – 42 %. Також ми виявили, що 83,3 % (30 осіб) респондентів здатні примусити себе виконати дії, які не хочеться виконувати, але які є необхідними. І показово, що це були респонденти, які заявили, що займаються спортом.

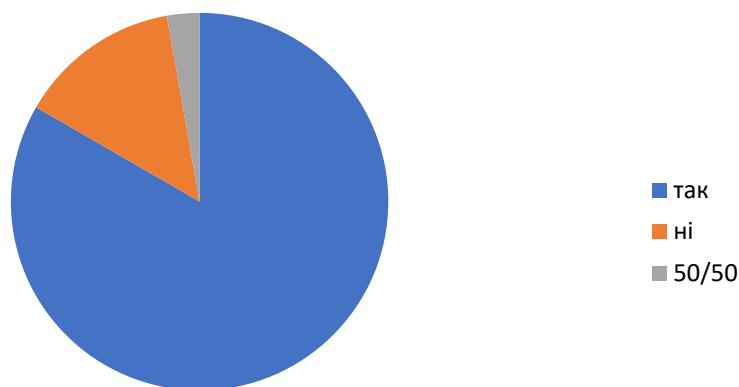

Рис. 1. Чи здатні ви примусити себе виконати дії не бажані, але які є необхідними?

94,4 % студентів переконані, що спорт допомагає у самоорганізації щодо навчання. Тобто, навіть ті, хто не займається спортом, у більшості так вважає. Це цікаві дані, які вказують на те, що у студентів спорт асоціюється з самоорганізованістю та наполегливістю. Цілеспрямованими себе вважають 100 % респондентів, але наполегливими лише 45 %, сміливими та рішучими – 83,3 %. І це були ті, хто займається спортом.

Отже, проведене дослідження дає змогу констатувати, що заняття спортом сприяє формуванню у студентів вольових якостей. Тому у закладах вищої освіти, на нашу думку, має бути посилена пропаганда заняття спортом серед студентської молоді задля виховання вольових патріотів України.

Список використаних джерел

1. Дудник І. О. Формування вольових якостей у студентів у процесі занять фізичною культурою : навч.-метод. посіб. Черкаси : Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького 2016. 72 с.

2. Кравченко Т. П., Троценко Т. Ю., Базилевич Н. О. Особливості виховання у студентської молоді морально-вольових якостей під час занять фізичною культурою. *Молодий вчений*. 2019. № 4. С. 12-16.

3. Морально-вольові якості особистості як суттєва детермінанта формування "навичок XXI століття". *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота* / голов. ред. І. В. Козубовська. Ужгород : Говерла, 2017. Вип. 2 (41). С. 99-101.

Топчієва Г. О.,

старший викладач кафедри фізичного виховання,
Національний університет харчових
технологій, м. Київ

УДК 796.011

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ЗАХВОРЮВАНЬ МОЛОДІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ

Актуальність. XXI століття – століття значних соціальних, технічних, біологічних перетворень. Вплив несприятливих факторів на стан здоров'я молодого організму настільки великий та місткий, що внутрішні захисні функції організму не встигають з ними боротися [4, с. 6].

У сучасній Україні надзвичайно актуальною є проблема формування у молоді здорового способу життя. Проте, як засвідчує аналіз праць провідних вчених: Б. Шиян, Ю. Васьков, М. Булатова, В. Бальсевич, Т. Ротерс, В. Сутула, в Україні зберігається тенденція до зниження рівня здоров'я молоді. Це, зокрема, зумовлено великою втомою здобувачів освіти ЗВО від значних навчальних навантажень, порушення режиму дня, поширення в їх середовищі шкідливих звичок, зниження рівня рухової активності, що призводить до зростання захворюваності і психосоматичних розладів, які виявляються у їх поганому самопочутті за відсутності структурних змін у здоров'ї [3].

Медики називають факторами ризику виникнення психосоматичних розладів невелику тривалість щоденного перебування на свіжому повітрі, гіподинамічний режим дня, малі фізичні навантаження та не чіткі знання стосовно здорового способу життя.

Позитивний ефект від перебування на свіжому повітрі простежується лише за умови тривалості прогулянок не менше двох годин, зниження адаптаційних резервів організму за відсутності прогулянок становить 1,5 рази. У випадках,

коли здобувач освіти не приділяє уваги зміцненню здоров'я засобами фізичної культури, зниження адаптаційних резервів організму у них підвищується у 1,3 рази, проте відвідування занять фізичної культури та секційних занять не впливає на цей процес. Лише в разі регулярних занять у спортивних секціях спостерігається оздоровчий ефект.

Фахівцями фізичного виховання пропонується декілька шляхів подолання перевтомлення організму молоді:

1. Відвідування навчальних занять з фізичного виховання;
2. Відвідування спортивних секцій [3].

Профілактику захворювань, відновлення, зміцнення, збереження здоров'я молоді засобами фізичного виховання досліджували Г.В. Волков, К. Л. Гейхман та інші.

Мета дослідження – визначення засобів фізичного виховання спрямованих на профілактику захворювань, зокрема психосоматичних розладів здоров'я молоді.

Завдання дослідження: Проаналізувати спеціальну науково-методичну літературу щодо профілактики психосоматичних розладів здоров'я студентів у процесі навчання. Визначити засоби фізичного виховання, спрямовані на профілактику психосоматичних розладів здоров'я студентів у процесі навчання.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів.

Результати дослідження та їх обговорення. Однією з головних суспільних потреб на всіх історичних етапах розвитку людства є виховання здорового, працездатного підростаючого покоління, формування у молоді здорового способу життя. У цьому способі життя провідну роль відіграють засоби фізичної культури та рухова активність, яка є невід'ємною частиною біологічної сутності людини та визначальним фактором забезпечення її здоров'я.

Рухова активність є ефективним засобом подолання перевтомлення здобувачів освіти, яка виникла внаслідок великих навчальних навантажень. Крім того, існує гостра соціальна потреба у формуванні здорового і працездатного майбутнього покоління та підвищення у нього рівня рухової активності, тому на перший план висувуються педагогічні підходи до організації секцій, гуртків з молоддю, зокрема профілактика психосоматичних розладів здоров'я засобами фізичного виховання.

Праця як форма життєдіяльності людини здійснюється за певних умов середовища і нервово-м'язових навантажень. Зовнішнє середовище підтримує життєдіяльність організму тим, що забезпечує його киснем, їжею, які необхідні для поповнення енергії [4, с. 33].

Для використання цих засобів необхідно розглянути сутність психосоматичних розладів здоров'я молоді. Аналіз наукової літератури засвідчив, що термін "психосоматичні розлади" – характеризується як порушення функцій органів і систем, які зумовлені розумовим перевантаженням, статусом у колективі також атмосферою в родині. Вплив перелічених факторів призводить до різноманітних скарг молоді на стан здоров'я (головний біль, порушення сну, запаморочення та ін.).

Основна відмінність різних психосоматичних захворювань – характер взаємодії між психотравмивним чинником і самою хворобою. Стрес може запускати розвиток хвороби, хвороба може по-різному сприйматися нами, супроводжуючись психічними порушеннями. Так, і самі захворювання внутрішніх органів можуть призводити до розвитку психічних розладів, які можуть виникати під час перевтоми організму та розумового перевантаження [2. с. 39].

Негативний вплив на стан здоров'я здобувачів освіти навчальних навантажень, до яких вони ще не адаптувались на початковому етапі навчання у ЗВО зумовлений тим, що здобувачі потрапляють в інші умови навчання, що характеризуються новими умовами навчання, рівнем отриманих знань, зміною методів навчання, збільшенням обсягу інформації і кількості дисциплін, які раніше не вивчалися в закладах середньої освіти, знайомством з викладачами та їх вимогами.

Для профілактики перевтомлення фахівці з фізичного виховання пропонують відвідування здобувачами освіти у ЗВО занять фізичної культури, спортивних секцій тощо.

Як засвідчує аналіз наукових робіт, фізичне виховання студентської молоді є невід'ємною складовою загального розвитку особистості засобом профілактики захворювань, спрямоване на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних здібностей людини [1].

Використання форм і видів фізичної культури і спорту (навчальні заняття, самостійні заняття здобувачів освіти та поза аудиторні заняття (спортивні тренування та змагання, туристичні походи, дні і години здоров'я, ранкова гімнастика, відновлювальна гімнастика, фізкультурні паузи, фізкультурні хвилинки та т. п.) здобувачами освіти повинно забезпечувати загальний обсяг їх індивідуальної рухової активності в середньому не менше 8 – 10 годин на тиждень [1].

Вибір засобів фізичної культури, спрямованих на профілактику психосоматичних захворювань у здобувачів освіти, визначається залежно від характеру їх захворювань [1]. Так, молодь, які скаржаться на захворювання опорно-рухового апарату, зору, невралгією, дискінезією, корисно займатися гімнастикою та спортивними іграми (настільний теніс, бадмінтон, баскетбол, волейбол, гандбол), заняття плаванням та легкою атлетикою підвищують функціональні можливості організму, позитивно впливають на роботу респіраторної системи, є засобом загартування та профілактикою емфізематозних захворювань. Також у процесі занять фізичною культурою необхідно приділяти увагу профілактиці порушень постави, розвитку таких важливих фізичних якостей, як загальна та статична витривалість, спритність, гнучкість тощо.

Результати аналізу науково-методичної літератури дозволило зробити висновки, що основними причинами психосоматичних розладів здоров'я у здобувачів освіти є морально-розумове перевтомлення, складність протікання процесів адаптації. Одним з ефективних шляхів профілактики вказаних негативних явищ науковцями, визначається залучення здобувачів освіти ЗВО до занять фізичною культурою, фізкультурно-оздоровчою та спортивною діяльністю.

Список використаних джерел

1. Присяжнюк С. І., Краснов М. О. Фізичне виховання : навч. посіб. Київ : Центр навч. літератури, 2008. 504 с.
2. Середа І. В. Основи психосоматики : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів з курсу за змішаною формою навчання. Миколаїв : Видавець Румянцева Г. В., 2022. 156 с.
3. Сутула В. О., Бондар Т. С., Васьков Ю. В. Формування фізичної культури особистості – стратегічне завдання фізкультурної освіти учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2009. №1. Харків : ХДАФК. С. 15–21.
4. Шепеленко Т. В., Буц А. М., Бодренкова І. О. Фізичне виховання у формуванні здорового способу життя : навч. посіб. Харків : УкрДУЗТ, 2018. 125 с.

СЕКЦІЯ 9. КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

.....

SECTION 9. CULTURE AND ART

Levytska, I. M.,

UDC 372.878

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of Musical and Instrumental Training,
South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky, Odesa

**THE USE OF MODERN TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING
THE DISCIPLINE "THE MAIN MUSICAL INSTRUMENT (PIANO)"**

The humanistic direction of modern education opens up new ways of improving the professional training of future specialists. An important role in this process is given to the awareness of the individual essence of each personality, the determination of its potential opportunities, the development of creative abilities. One of the indicators of a person's self-development is his creative potential.

Creativity, as an important feature of the pedagogical process, has now become especially relevant. As a sphere of personal self-realization of a teacher, creativity is explored in the works of domestic scientists, including N. Bilova, L. Biblenko, N. Kichuk, S. Kulikova, I. Levytska, O. Novska, S. Sysoeva, T. Sushchenko, O. Voloshenko and others. Scientists prove that creativity is a necessary condition for the formation of a future specialist, his self-knowledge and self-development.

The present demands the role of creativity as a chain of harmonious development of the future music teacher. Creative abilities are the highest concentration of a person's spiritual forces, his emotions, feelings, imagination, fantasy, intuition.

The development of creative abilities of the future specialist is one of the main tasks of modern education and requires the introduction of innovative methods and techniques [1, p. 14].

Creative, problem-based, person-oriented, modular, virtual and other learning can be distinguished among modern innovative technologies. All these models are related to the innovative process in education.

Instrumental training of the future music teacher is related to the creative process and provides an opportunity for individual influence on the student's personality. In the process of individual classes, professional attitudes are formed, that is, a broad musical worldview, a system of aesthetic musical and performance values and evaluations, artistic taste, the ability to take initiative and creative work on the content and form of musical works. The use of the latest technologies in the process of learning to play an instrument is an axiom that does not require proof.

The nature of individual lessons on the main musical instrument (piano) contributes to the flexible, differentiated and planned development of certain aspects of the student's individuality, allows to vary and change methods of work in the

learning process. Noted piano material remains almost unchanged, but innovative trends are revealed in various aspects of his creative thinking [3, p. 7].

Using innovative learning technologies in the formation of the creative personality of the future specialist, teachers of the discipline "Main musical instrument (piano)" of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. Ushynsky solve the following problems:

- application of innovative technologies to optimize the educational process;
- development of creative abilities in the process of formation of performing culture of students;
- personality education by means of pianistic development, the ability to self-realize in the professional field;
- involvement of students in research work;
- formation of abilities and skills of independent work with a musical work;
- development of language skills;
- improvement of performance capabilities due to learning how to play an electronic musical instrument (synthesizer), etc.

Understanding the need for changes in the education of students, teachers-instrumentalists apply new technologies to which they belong:

- use of integration of the disciplines of music-theoretical and instrumental-performance cycles;
- introduction of active forms of learning that require creative thinking from students and a new vision of the musical and pedagogical repertoire, namely: creation of musical fairy tales and musical compositions; compilation of conversations and multimedia presentations for musical works; creation of problem-search situations when studying works for pedagogical practice;
- use of electronic musical instruments in professional activities.

The above-mentioned components are used by teachers of the main musical instrument (piano) as separate components of individual lessons and in extracurricular work, contributing to the formation and development of performing professional skills.

The main task of the teacher of the instrumental cycle is to prepare a specialist who is capable of creative communication with art. Freedom in judgments and answers, creative activity and initiative of the student, satisfaction from shared knowledge arise precisely thanks to the understanding of music.

An individual lesson is interactive in itself, because the communication between the teacher and the student and the actual creative process take place in parallel. Lessons on the main musical instrument (piano) are not only playing a certain program, but also reading from a letter, improvisation, studying theoretical material (musical terms, defining a genre, style, creating a certain mood, analyzing characteristic features) [2, p. 89].

Among the new learning models, the problem-creative method, which synthesized problem-based and creative learning, most fully corresponds to the specifics of music. Instrumental teachers use the following creative tasks as components of the problem-creative method, such as:

- "reality-fantasy" – complement the image or create a musical image-illustration. This method stimulates the perception of music, increases the level of musical culture;

- method of verbal interpretation of a musical image;
- the method of artistic comparison, etc.

All modern methods, despite all their differences, are aimed at the development of an intellectual and creative personality. Step-by-step work on musical works, based on the proposed methods, contributes to the effective development of performing and creative abilities and helps the student to successfully carry out independent study of musical material [4, p. 25].

Undoubtedly, one of the conditions for successful piano lessons is the use of technological learning tools (computer, music center, synthesizer, Disklavir, etc.). Achievements of technical progress have opened significant perspectives in the educational activities of musicians, created conditions for the modernization of music education.

Therefore, the use of innovative technologies in the educational process ensures the formation of a creative personality, makes it possible to educate future specialists with new pedagogical thinking, capable of manifesting creative individuality in artistic and performing and educational work.

References

1. Дзюба Н. Студентська творча діяльність. *Освіта. Технікуми. Коледжі*. 2008. №2. С. 13–23.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Академ. видав., 2004. 167 с.
3. Ляшенко О. Художньо-педагогічна інтерпретація музичних творів. *Мистецтво та освіта*. 1998. №4. С. 5–9.
4. Масол Л. Виховний потенціал мистецтв – джерело освітніх інновацій. *Мистецтво та освіта*. 2001. №1. С. 23–26.

Ло Чже,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
кафедра історії української музики
та музичної фольклористики,
Національна музична академія
ім. П. І. Чайковського, м. Київ

УДК 372.878

ОСОБЛИВОСТІ АМПЛУА СОЛЮЮЧОГО ІНСТРУМЕНТУ У ЖАНРІ КОНЦЕРТУ ДЛЯ ТРУБИ В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЦІ

У світовій музичній культурі тембр труби як найповніше розкриває себе у творчості композиторів, що розвивали концертний жанр. Значений аспект та іманентні особливості цього жанру, зазвичай, презентували яскраві, сповнені динамізму опуси, максимально націлені на презентацію виражальних можливостей музичного інструменту та виконавських ресурсів соліста. В українській музиці

становлення концерту для труби з оркестром відбувається з другої половини ХХ століття. На першому етапі зазначений жанр розвивають, переважно, трубачі-солісти та викладачі, які мають ще й яскраве композиторське обдарування. У концертах для солюючої труби з оркестром (або – з фортепіано) закладаються підвалини відтворення двох основних типів звучання солюючого інструменту – блискучий віртуозний та кантиленний. Перший тип амплуа тембру труби, що торує шлях у подальших концертах, є наслідком генетичного коріння мідного інструменту. Р. Каширцев визначає: "Темброва семантика труби, її "блиск" і "міць" звучання, а також відповідна темброва драматургія у контексті історії музичної культури насамперед пов'язується із "сигнальним" походженням інструменту" – стверджують дослідники [2, с. 58]. Відтак, це явище формується в українських концертах для труби п'ятдесятих років минулого століття (як-от, у Концерті Я. Файнтуха, Г. Леонова), шістдесятих років (автори концертів: Б. Яровинський, Є. Зубцов, Й. Бобровський). Кантиленні побудови цих концертів складають контрастний шар віртуозно-технічним епізодам. Таким чином, амплуа пов'язано із двома типами тематизму: моторним рухом у межах гамоподібного, або "акордового" (з рухом звуків теми по акордовим звукам тонічного або домінантового тризвуків) типів мелодики та "легатним" викладенням пісенного мелодизму. Цікавим є розподіл тематизму з орієнтацією на типові функції сонатної форми, де у експозиції темі головної партії відводиться шар активної, рухомої інтонаційності, а побічна має тип кантиленного мелосу.

Концерти для солюючої труби семидесятих років ХХ століття, як-от: М. Бердієва, В. Гомоляки, О. Красотова та Я. Лапинського орієнтуються на більш характерний та рельєфний тематизм, авторські новації, у зв'язку з чим тембр солюючого інструменту розкриває більші можливості для реалізації звукообразу, а виконавець розгортає більш розлогу палітру виражальних можливостей звучання. Трубочами, майстерними та вправними солістами сміливіше залучаються нетипові прийоми видобування звуків. Внаслідок об'єднання зусиль солістів та композиторів, тембр труби набуває більш неоднозначного амплуа. Звукообраз інструменту збагачується, зазвичай він презентується гротескним типом тематизму, при чому залучаються авангардні прийоми композиторської техніки. Характерною рисою концертів цього періоду є відхід від сонатної форми та типизації тематизму у відповідності до діалектики конфлікту тематизму головної та побічної партій. Більшої вагомості набувають теми "службових" розділів сонатної форми, як-от: сполучна та заключна партії експозиції, теми епізодів у розробці.

Концерти для труби з оркестром восьмидесятих років минулого століття презентують нові якості амплуа солюючої труби, що є наслідком нового жанрового типу тематизму: драматичного – у двох яскравих концертах 1983 року (Олександра Злотника, Жанни Колодуб). Відхід від академізму трубних концертів попереднього етапу, залишає осторонь класичні побудови сонатно-симфонічного циклу як взірцеві. Відбувається втілення неоромантичної стилістики та монологічного типу висловлювання у композиціях, орієнтація на поемність. Ці тенденції неймовірно змінюють амплуа труби, яка майже позбувається інструментального типу мелосу та наближається до нової співочої якості, вокалізується та насичується інтонаційним

драматизмом. Як ілюстрації зазначеної тенденції вкажемо на концерти для солюючої труби з оркестром: Б. Синчалова "Монологи", Ж. Колодуб "Драматичний концерт", Концерт І. Асеева. Два концерти для труби Л. Колодуба та концерт М. Дремлюги вправно орієнтують виконавців до розширення арсеналу штрихової палітри. Концерти цього етапу неймовірно технічні, віртуозні, збагачені можливостями інструментальних ресурсів. Трубне ампула тембру набуває більш змістового, навіть філософського характеру. Водночас, у концертах цього періоду формується звукообраз відчутно лірико-психологічного, драматичного характеру, тобто той, що є більш властивим для солюючих інструментів саме струнної групи.

У подальших напрямках еволюції концерту для труби з оркестром усі закладені підвалини трактування звукообразу солюючого тембру зміцнюють і розкривають описані творчі позиції.

Відтак, зазначимо, що визначальною для виконавця є робота, спрямована, перш за все, на вирішення художньо-образних творчих завдань інтерпретації музики концертних жанрів у стильовій відповідності, оскільки розвиток лише технічного комплексу виконавського апарату (амбушюру, принципів дихання, техніки язика, техніки пальців) не буде сприяти досягненню розвитку виконавської вправності музиканта-трубача. Саме тому розробляються і осмислюються поняття інтерпретаційного потенціалу тембру [2] у відношенні до концертів різних історичних етапів та враховується важливе значення семантико-аксіологічних основ звукообразу у концертах для труби сучасного етапу [1].

Список використаних джерел

1. Рябуха Н. Семантико-аксіологічні основи звукообразу в сучасній музиці. *Культура України*. Вип. 38: зб. наук. пр. Харків : ХДАК, 2012. С. 264–275.
2. Kashyrtsev R. Timbrally-textural functionality as factor of the "depth" of musical texture. *European Journal of Arts: Scientific journal*, No. 3, 2021. Vienna, 2021. No. 3. P. 57–63.

Khomenko, V.,

Second-year student, Kyiv National
University of Technologies and Design, Kyiv

Kugai, K.,

Associate Professor of the Department
of Philology and Translation, Kyiv National
University of Technologies and Design, Kyiv

UDC 75.011.2

VISUAL ARTS AS A FORM OF COMMUNICATION

Introduction. There are a lot of languages in our world. All of them have their own peculiarities. Most of us can master a foreign language and communicate with others. But what do we know about the language artists speak to us? How many of

us are able to understand what the artists wanted to tell? How many of us know that visual art is a language by means of which artists try to communicate with the world?

The purpose of the work is to investigate visual arts in the context of communication.

Visual art refers to anything that can be visually perceived and interpreted, such as paintings, sculptures, and drawings [4]. An artist can use his art to show what he felt or to talk about the things he experienced in the past. He can try to speak to people about philosophical themes through his artworks. Not everyone can understand what artist tries to communicate. Not everyone can hold a conversation. Once we have discovered what visual arts are, we can try to understand the language of artists.

Firstly, we will try to understand what a famous artist Salvador Dalí wanted to say with his masterpiece "The Persistence of Memory", also known as "Soft Watches" or "Melting Clocks". For grasping the meaning of an artwork we need to know what inspired an artist. So, let us turn to Salvador's past.

The idea of the painting came to Salvador Dalí when he was waiting for his wife. It happened on a hot evening when a piece of melting cheese came into the artist's field of vision. Salvador Dalí looked at his watch, then melting-cheese. In the blink of an eye, an idea flashed through him, and now we have the masterpiece. In this creation we see that time is omnipresent and always exerts its power over a man [3]. In the painting we can find a lot of symbols left by Dalí, as in every surrealist work. Everyone can try to find something interesting for themselves.

Secondly, we can mention some styles in which we can also find a fascinating interpretation of what an artist wants to say. We can think of such styles as abstractionism, impressionism, expressionism and cubism. In the paintings of these styles, most people can see a different meaning. Everyone can see something that will touches them.

For example, we can consider an abstract style. It is a visual language for expressing emotions through color and form. In the art of this style, we see that even the colors have meaning and can communicate something to the people who look at the painting. Joan Miro believed that colours mattered when compared to each other, and he associated the blue colour with the night, similar to a dream [1].

We also have many famous artists whose works are difficult to understand. One such artist is Jan Vermeer with his one of the most beloved paintings in the world, "Girl with a Pearl Earring". The picture is mythical for many researchers, no one know exactly when it was painted. They put forward hypotheses about who this girl is in the picture and why her mouth is slightly open. Some of researchers believe that she is calling someone [2]. The painting doesn't have any specific context, which is why it fascinates many people.

In conclusion, we can note that each artist, creating his picture, invests a certain meaning into it. Unfortunately, not everyone, even those who have studied the painting from a scientific point of view, can understand its meaning and what the author wanted to convey, not to mention an ordinary person who sees a certain work of art for the first time without knowing anything. But regardless, trying to understand the meaning of a painting can be an interesting experience.

References

1. The Color of My Dreams. *MutualArt*. Retrieved from <https://www.mutualart.com/Article/The-Color-of-My-Dreams/E34EE3D0580313C0>.
2. The Girl with a Pearl Earring. *WikiArt*. Retrieved from <https://www.wikiart.org/en/johannes-vermeer/the-girl-with-a-pearl-earring>.
3. Understanding the meaning of Salvador Dali paintings. *ForeverBarcelona*. Retrieved from <https://www.foreverbarcelona.com/meaning-of-salvador-dali-paintings>.
4. What is Visual Art? What is it and why should you care? *BrainArt*. Retrieved from <https://brainart.co/what-is-visual-art>.

**Research
Europe.org**